

The European Agricultural Fund for Rural Development:
Europe investing in rural areas

Miljø- og
Fødevareministeriet

Årlig gennemførelsesrapport

Det danske landdistriktsprogram 2014-2020

Årlig gennemførelsesrapport	
Periode	01/01/2018 - 31/12/2018
Version	2018.3
Status — nuværende knudepunkt	Godkendt af Kommissionen - European Commission
National reference	
Dato for overvågningsudvalgets godkendelse:	24/06/2019

Gældende programversion	
CCI	2014DK06RDNP001
Programtype	Program for udvikling af landdistrikter
Land	Danmark
Region	DK - National
Programmeringsperiode	2014 - 2020
Version	6.2
Afgørelsesnr.	C(2018)8451
Afgørelsesdato	04/12/2018
Forvaltningsmyndighed	Landbrugsstyrelsen, Miljø- og Fødevareministeriet

Data og indhold fra tabel F i den årlige gennemførelsesrapport omhandlende opnåelsen af delmål er forbundet med det seneste landdistriktsudviklingsprogram, der blev vedtaget af Kommissionen.

Indholdsfortegnelse

1. NØGLEOPLYSNINGER OM PROGRAMMETS GENNEMFØRELSE OG DETS PRIORITETER	6
1.a) Finansielle oplysninger	6
1.b) Fælles indikatorer og programspecifikke indikatorer og kvantificerede målværdier	6
1.b1) Oversigtstabel	6
1.c) Nøgleinformation om gennemførelsen af programmerne for udvikling af landdistrikterne på baggrund af data fra a) og b) ved fokusområde	15
1.d) Nøgleoplysninger om opnåede fremskridt i forhold til milepælene fastsat i resultatrammen baseret på tabel F	20
1.e) Andre specifikke elementer til programmet for udvikling af landdistrikterne [frivillig]	24
1.f) I givet fald støtte til makroregionale strategier og havområdestrategier	24
1.f1) EU-STRATEGIEN FOR ØSTERSØOMRÅDET	25
1.g) Valutakurs anvendt til omregning af AIR (ikke-EUR-lande)	30
2. FREMSKRIDT I GENNEMFØRELSEN AF EVALUERINGSPLANEN	31
2.a) En beskrivelse af og begrundelse for eventuelle ændringer i evalueringsplanen i landdistriktsudviklingsprogrammet i løbet af året	31
2.b) En beskrivelse af de evalueringsaktiviteter, der er gennemført i løbet af året (afsnit 3 i evalueringsplanen)	31
2.c) En beskrivelse af de aktiviteter, der er gennemført i forbindelse med tilvejebringelse og forvaltning af data (afsnit 4 i evalueringsplanen)	31
2.d) En liste over afsluttede evalueringer, herunder henvisninger til, hvor de er offentliggjort online	32
2.e) En oversigt over gennemførte evalueringer med fokus på resultatet af evalueringen	33
2.f) En beskrivelse af de kommunikationsaktiviteter, som er gennemført i forbindelse med oplysning om resultatet af evalueringen til offentligheden (afsnit 6 i evalueringsplanen)	33
2.g) Beskrivelse af opfølgningen af evalueringsresultatet (afsnit 6 i evalueringsplanen)	34
3. FAKTORER, DER PÅVIRKER PROGRAMMETS RESULTAT, SAMT DE FORANSTALTNINGER, DER ER TRUFFET	35
3.a) Beskrivelse af skridt, der er taget for at sikre kvaliteten og effektiviteten ved programmets gennemførelse	35
3.b) Effektive leveringsmekanismer af høj kvalitet	36
4. SKRIDT, DER ER TAGET FOR AT GENNEMFØRE KRAVENE TIL TEKNISK BISTAND OG OFFENTLIG OMTALE OF PROGRAMMET	37
4.a) De foranstaltninger, som er truffet, og status med hensyn til oprettelsen af det nationale landdistriktsnetværk og gennemførelsen af dets handlingsplan	37
4.a1) De foranstaltninger, som er truffet, og status med hensyn til oprettelsen af det nationale landdistriktsnetværk (forvaltningsstruktur og netværkets supportenhed)	37
4.a2) De foranstaltninger, som er truffet, og status med hensyn til gennemførelsen af handlingsplanen	38

4.b) Skridt, der er taget for at sikre, at programmet offentliggøres (artikel 13 i Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) nr. 808/2014).....	38
5. TRUFNE FORANSTALTNINGER TIL OPFYLDELSE AF FORHÅNDSBETINGELSER.....	39
6. BESKRIVELSE AF DELPROGRAMMERNES GENNEMFØRELSE.....	40
7. EVALUERING AF OPLYSNINGERNE OG FREMSKRIDT MOD VIRKELIGGØRELSE AF PROGRAMMÅLENE.....	41
7.a) Evalueringsspørgsmål.....	41
7.a1) CEQ01-1A - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til innovation, samarbejde og udvikling af vidensbasen i landdistrikterne?.....	41
7.a2) CEQ02-1B - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet styrket forbindelserne mellem landbrug, fødevareproduktion og skovbrug samt forskning og innovation, herunder med henblik på bedre miljøforvaltning og miljømæssige resultater?.....	42
7.a3) CEQ03-1C - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet støttet livslang læring og erhvervsuddannelse i landbrugs- og skovbrugssektoren?.....	43
7.a4) CEQ04-2A - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til at forbedre de økonomiske resultater, omstrukturering og modernisering af bedrifter, der modtager støtte, navnlig ved at øge deres markedsdeltagelse og diversificeringen af landbruget?.....	43
7.a5) CEQ05-2B - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet støttet tilstrækkeligt kvalificerede landbrugeres adgang til landbrugssektoren, herunder navnlig generationsfornyelsen?.....	47
7.a6) CEQ06-3A - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til at forbedre støttemodtagende primærproducenters konkurrenceevne ved at integrere dem bedre i landbrugsfødevarekæden gennem kvalitetsordninger, der tilfører landbrugsprodukterne merværdi, fremmer lokale markeder og korte forsyningskredsløb, producentsammenslutninger og brancheorganisationer?.....	47
7.a7) CEQ07-3B - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet ydet støtte med henblik på bedriftsrisikoforebyggelse og -styring?.....	47
7.a8) CEQ08-4A - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet støttet genopretning, bevarelse og forbedring af biodiversiteten, herunder i Natura 2000-områder, områder med naturbetingede eller andre særlige begrænsninger og landbrugsdrift med høj naturværdi og forbedret de europæiske landskabers tilstand?.....	47
7.a9) CEQ09-4B - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til bedre vandforvaltning, herunder forvaltning af gødningsstoffer og pesticider?.....	53
7.a10) CEQ10-4C - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til at forhindre jorderosion og forbedre forvaltningen af jordbunden?.....	58
7.a11) CEQ11-5A - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til øget effektivitet i landbrugets vandudnyttelse?.....	63
7.a12) CEQ12-5B - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til øget energieffektivitet i landbruget og inden for fødevareforarbejdning?.....	63
7.a13) CEQ13-5C - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til levering og brug af vedvarende energikilder, biprodukter, affald, restprodukter og andre non-food-råmaterialer til bioøkonomi?.....	65
7.a14) CEQ14-5D - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til at nedbringe landbrugets udledning af drivhusgasser og ammoniak?.....	65

7.a15) CEQ15-5E - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet støttet fremme af kulstofopbevaring og -binding inden for landbrug og skovbrug?	67
7.a16) CEQ16-6A - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet støttet diversificering, oprettelse og udvikling af små virksomheder og jobskabelse?	70
7.a17) CEQ17-6B - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet støttet lokaludviklingen i landdistrikterne?	70
7.a18) CEQ18-6C - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet forbedret adgangen til, brugen af og kvaliteten af informations- og kommunikationsteknologi (IKT) i landdistrikterne?	70
7.a19) CEQ19-PE - I hvilket omfang har synergieffekter mellem prioriteter og fokusområder øget effektiviteten i landdistriktsudviklingsprogrammet?	71
7.a20) CEQ20-TA - I hvilket omfang har teknisk bistand bidraget til at nå de mål, som er fastsat i artikel 59, stk. 1, i forordning (EU) nr. 1303/2013 og i artikel 51, stk. 2, i forordning (EU) nr. 1305/2013?	71
7.a21) CEQ21-RN - I hvilket omfang har det nationale landdistriktsnetværk bidraget til at nå de mål, der er fastsat i art. 54, stk. 2 i forordning (EU) nr. 1305/2013?	71
7.a22) CEQ22-EM - I hvilket omfang har landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til nå Europa 2020-strategiens overordnede mål om at øge beskæftigelsesfrekvensen for befolkningen i alderen 20-64 til mindst 75 %?	72
7.a23) CEQ23-RE - I hvilket omfang har landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til at nå Europa 2020-strategiens overordnede mål om, at 3 % af EU's BNP skal investeres i forskning, udvikling og innovation?	72
7.a24) CEQ24-CL - I hvilket omfang har landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til begrænsning af og tilpasning til klimaændringer for at nå Europa 2020-strategiens overordnede mål om, at udslippet af drivhusgasser skal mindskes med mindst 20 % i forhold til 1990-niveauet og med 30 % på visse vilkår, til at øge andelen af vedvarende energi i det endelige energiforbrug til 20 % og at øge energieffektiviteten med 20 %?	73
7.a25) CEQ25-PO - I hvilket omfang har landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til at nå Europa 2020-strategiens overordnede mål om at få nedbragt antallet af indbyggere i EU, som lever under den nationale fattigdomsgrænse?	73
7.a26) CEQ26-BI - I hvilket omfang har landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til at forbedre miljøet og nå målet for EU's biodiversitetsstrategi om at standse tabet af biodiversitet og forringelsen af økosystemtjenester og at genskabe dem?	74
7.a27) CEQ27-CO - I hvilket omfang har landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til den fælles landbrugspolitik mål om at fremme landbrugets konkurrenceevne?	74
7.a28) CEQ28-SU - I hvilket omfang har landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til den fælles landbrugspolitik mål om at sikre bæredygtig forvaltning af naturressourcer og klimatiltag?	75
7.a29) CEQ29-DE - I hvilket omfang har landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til den fælles landbrugspolitik mål om at nå frem til en afbalanceret territorial udvikling af økonomien og samfundene i landdistrikterne, herunder skabelse og opretholdelse af beskæftigelse?	75
7.a30) CEQ30-IN - I hvilket omfang har landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til at fremme innovation?	76
7.a31) PSEQ01-FA - Programspecifikke evalueringsspørgsmål, der er forbundet med programspecifikke fokusområder	76
7.a32) PSEQ02-FA - Programspecifikke evalueringsspørgsmål, der er forbundet med programspecifikke fokusområder	76

7.a33)	PSEQ03-FA - Programspecifikke evalueringsspørgsmål, der er forbundet med programspecifikke fokusområder	76
7.a34)	PSEQ04-FA - Programspecifikke evalueringsspørgsmål, der er forbundet med programspecifikke fokusområder	77
7.a35)	PSEQ05-FA - Programspecifikke evalueringsspørgsmål, der er forbundet med programspecifikke fokusområder	77
7.a36)	PSEQ01-TOPIC - Programspecifikke evalueringsspørgsmål, der er forbundet med programspecifikt evalueringsemne	77
7.a37)	PSEQ02-TOPIC - Programspecifikke evalueringsspørgsmål, der er forbundet med programspecifikt evalueringsemne	77
7.a38)	PSEQ03-TOPIC - Programspecifikke evalueringsspørgsmål, der er forbundet med programspecifikt evalueringsemne	77
7.a39)	PSEQ04-TOPIC - Programspecifikke evalueringsspørgsmål, der er forbundet med programspecifikt evalueringsemne	77
7.a40)	PSEQ05-TOPIC - Programspecifikke evalueringsspørgsmål, der er forbundet med programspecifikt evalueringsemne	77
7.b)	Tabel med resultatindikatorer	78
7.c)	Tabel med yderligere og programspecifikke indikatorer, der blev anvendt til at understøtte evalueringens resultater.....	80
7.d)	Tabel med effektindikatorer for den fælles landbrugspolitik	81
8.	GENNEMFØRELSE AF FORANSTALTNINGER UNDER HENSYNTAGEN TIL DE PRINCIPPER, DER ER FASTSAT I ARTIKEL 5, 7 OG 8 I FORORDNING (EU) NR. 1303/2013	83
8.a)	Fremme af ligestilling mellem mænd og kvinder og ikke-forskelsbehandling (artikel 7 i forordning (EU) nr. 1303/2013).....	83
8.b)	Bæredygtig udvikling (artikel 8 i forordning (EU) nr. 1303/2013).....	83
8.c)	Rollen for de partnere, der er omhandlet i artikel 5 i forordning (EU) nr. 1303/2013 vedrørende programmets gennemførelse	84
9.	FREMSKRIDT I FORBINDELSE MED AT SIKRE EN INTEGRERET TILGANG TIL ANVENDELSEN AF ELFUL OG ANDRE FINANSIELLE EU-INSTRUMENTER	85
10.	RAPPORT OM GENNEMFØRELSEN AF FINANSIELLE INSTRUMENTER (ARTIKEL 46 I FORORDNING (EU) NR. 1303/2013)	87
11.	REGISTRERINGSTABELLER FOR FÆLLES OG PROGRAMSPECIFIKKE INDIKATORER OG KVANTIFICEREDE MÅLVÆRDIER	88
	Bilag II	89
	Dokumenter.....	99

1. NØGLEOPLYSNINGER OM PROGRAMMETS GENNEMFØRELSE OG DETS PRIORITETER

1.a) Finansielle oplysninger

Se dokumenterne i bilag

1.b) Fælles indikatorer og programspecifikke indikatorer og kvantificerede målværdier

1.b1) Oversigtstabel

Fokusområde 1A						
Målindikatornavn	Periode	Baseret på godkendt (hvor relevant)	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Mål 2025
T1: procentdel af udgifterne i henhold til artikel 14, 15 og 35 i forordning (EU) nr. 1305/2013 i forhold til de samlede udgifter for landdistriktsudviklingsprogrammet (fokusområde 1A)	2014-2018			2,91	67,06	4,34
	2014-2017			2,79	64,30	
	2014-2016			1,98	45,63	
	2014-2015			1,19	27,42	

Fokusområde 1B						
Målindikatornavn	Periode	Baseret på godkendt (hvor relevant)	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Mål 2025
T2: Samlet antal samarbejdsprojekter, som modtager støtte under samarbejdsforanstaltningen (artikel 35 i forordning (EU) nr. 1305/2013) (grupper, netværk/klynger, pilotprojekter...) (fokusområde 1B)	2014-2018			86,00	89,58	96,00
	2014-2017			83,00	86,46	
	2014-2016			49,00	51,04	
	2014-2015					

Fokusområde 1C						
Målindikatornavn	Periode	Baseret på godkendt (hvor relevant)	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Mål 2025
T3: Samlet antal deltagere, som er uddannet i henhold til artikel 14 i forordning (EU) nr. 1305/2013 (fokusområde 1C)	2014-2018			34.703,00	555,96	6.242,00
	2014-2017			34.703,00	555,96	
	2014-2016			30.535,00	489,19	
	2014-2015					

Fokusområde 2A

Målindikatornavn		Periode	Baseret på godkendt (hvor relevant)	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Mål 2025
T4: procentdel af landbrugsbedrifter med støtte fra et regionalt udviklingsprogram til investeringer i omstrukturering eller modernisering (P2A)		2014-2018	3,23	144,82	1,08	48,42	2,23
		2014-2017	2,90	130,02	0,74	33,18	
		2014-2016	2,62	117,47	0,46	20,62	
		2014-2015					
T-DK01a Antal job skabt ved grøn omstilling, ekskl. Leader (Antal job)		2014-2018					550,00
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
T-DK02 Antal støttede projekter for erhvervsudvikling (artikel 14) og samarbejde om erhvervsudvikling (artikel 35) (Antal projekter)		2014-2018					167,00
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
Foranstaltning	Outputindikator	Periode	Forpligtet	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Planlagt til 2023
M01	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	4.187.195,04	49,32	7.528.718,51	88,68	8.489.924,00
M04	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	107.629.464,98	111,06	27.067.606,63	27,93	96.915.138,00
M16	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	24.465.897,80	74,26	20.374.713,43	61,85	32.944.663,00
I alt	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	136.282.557,82	98,51	54.971.038,57	39,73	138.349.725,00

Prioritet P4						
Målindikatornavn	Periode	Baseret på godkendt (hvor relevant)	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Mål 2025
T13: procentdel af skovbrugsarealer, der er under forvaltningskontrakter for at forbedre forvaltningen af jorden og/eller forhindre jorderosion (fokusområde 4C)	2014-2018					0,00
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015					
T11: procentdel af skovbrugsjord under forvaltningskontrakter for at forbedre vandforvaltningen (fokusområde 4B)	2014-2018			0,22	481,72	0,05
	2014-2017			0,12	262,75	
	2014-2016			1,39	3.043,57	
	2014-2015					
T8: procentdel af skove/andre træbevoksede områder under forvaltningskontrakter for at støtte biodiversitet (fokusområde 4A)	2014-2018			3,03	627,33	0,48
	2014-2017			2,83	585,92	
	2014-2016			1,48	306,42	
	2014-2015					
T12: procentdel af landbrugsjord, der er under forvaltningskontrakter for at forbedre forvaltningen af jorden og/eller forhindre jorderosion (fokusområde 4C)	2014-2018			8,95	77,05	11,62
	2014-2017			6,90	59,40	
	2014-2016			7,18	61,81	
	2014-2015			6,67	57,42	
T10: procentdel af landbrugsjord under forvaltningskontrakter for at forbedre vandforvaltningen (fokusområde 4B)	2014-2018			8,76	70,85	12,36
	2014-2017			6,90	55,80	
	2014-2016			7,18	58,07	
	2014-2015			6,67	53,94	
T9: procentdel af landbrugsjord under forvaltningskontrakter for at støtte biodiversitet og/eller landskaber (fokusområde 4A)	2014-2018			11,41	69,20	16,49
	2014-2017			9,89	59,98	
	2014-2016			9,44	57,26	
	2014-2015			9,43	57,19	
Antal investeringsoperationer inden for EU-prioriteterne om biodiversitet (4A), bedre	2014-2018					2.907,00

vandforvaltning (4B) og bedre forvaltning af jordbunden (4C) (Antal operationer)	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015			80,00	2,75	
Antal projekter med støtte til økologiske investeringer (landbrug) (Antal projekter)	2014-2018					736,00
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015			50,00	6,79	
Antal projekter med støtte til økologiske investeringer (landbrug) (Antal projekter)	2014-2018					736,00
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015			50,00	6,79	
T-DK01 Procentdel af landbrugsbedrifter med støtte til investeringer, der støtter biodiversitet og/eller landskaber (4A) (landbrug) (%)	2014-2018			4,37	102,82	4,25
	2014-2017			3,31	77,88	
	2014-2016			2,00	47,06	
	2014-2015					
T-DK01b Antal job skabt ved grøn omstilling, ekskl. Leader (landbrug) (Antal job)	2014-2018					161,00
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015					
T-DK02 Procentdel af landbrugsbedrifter med støtte til investeringer, der forbedrer vandforvaltningen (4B) (landbrug) (%)	2014-2018			5,19	144,97	3,58
	2014-2017			2,33	65,08	
	2014-2016			2,00	55,87	
	2014-2015					
T-DK03 Antal investeringsprojekter, der støtter biodiversitet og/eller landskaber (landbrug) (Antal projekter)	2014-2018					2.003,00
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015			80,00	3,99	

T-DK03 Procentdel af landbrugsbedrifter med støtte til investeringer, der forbedrer forvaltningen af jorden og/eller forhindrer jorderosion (4C) (landbrug) (%)	2014-2018				2,70	257,14	1,05
	2014-2017				2,01	191,43	
	2014-2016				2,00	190,48	
	2014-2015						
T-DK04 Antal deltagere uddannet eller rådgivet (landbrug) (Antal deltagere)	2014-2018						5.538,00
	2014-2017						
	2014-2016						
	2014-2015						
T-DK05 Antal projekter med støtte til økologiske investeringer (landbrug) (Antal projekter)	2014-2018						736,00
	2014-2017						
	2014-2016						
	2014-2015				50,00	6,79	
T-DK06 Antal støttede ikke-produktive investeringer, der bidrager til at forbedre vandforvaltningen (landbrug) (Antal projekter)	2014-2018						326,00
	2014-2017						
	2014-2016						
	2014-2015				2,00	0,61	
T-DK07 Antal investeringsprojekter, der bidrager til at forbedre vandforvaltningen (landbrug) (Antal projekter)	2014-2018						1.322,00
	2014-2017						
	2014-2016						
	2014-2015				50,00	3,78	
Foranstaltning	Outputindikator	Periode	Forpligtet	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Planlagt til 2023
M01	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	8.099.392,13	63,65	6.629.763,40	52,10	12.724.107,00
M04	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	129.556.235,24	44,87	57.189.629,14	19,80	288.767.302,00
M07	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	883.371,39	203,19	883.371,39	203,19	434.762,00
M08	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	30.058.948,34	71,57	27.078.200,72	64,47	42.000.000,00
M10	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	187.620.926,83	96,86	99.643.969,54	51,44	193.709.984,00
M11	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	238.274.096,45	89,16	109.675.839,10	41,04	267.257.531,00

M13	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018					13.423,00
M15	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	1.568.127,69	42,07	976.463,04	26,20	3.726.983,00
I alt	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	596.061.098,07	73,71	302.077.236,33	37,36	808.634.092,00

Fokusområde 5B							
Målindikatornavn	Periode	Baseret på godkendt (hvor relevant)	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Mål 2025	
T15: Samlede investeringer i energieffektivitet (fokusområde 5B)	2014-2018	18.952.387,45	29,79	18.952.387,45	29,79	63.622.860,00	
	2014-2017	16.720.153,45	26,28	16.720.153,45	26,28		
	2014-2016	63.622.860,00	100,00	14.056.729,98	22,09		
	2014-2015	2.023.367,51	3,18	2.023.367,51	3,18		
T-DK01c Antal job skabt ved grøn omstilling, ekskl. Leader (Antal job)	2014-2018					32,00	
	2014-2017						
	2014-2016						
	2014-2015						
Foranstaltning	Outputindikator	Periode	Forpligtet	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Planlagt til 2023
M04	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	14.742.524,45	74,75	7.560.559,75	38,34	19.721.495,00
I alt	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	14.742.524,45	74,75	7.560.559,75	38,34	19.721.495,00

Fokusområde 5C

Fokusområde 5C							
Målordikatornavn		Periode	Baseret på godkendt (hvor relevant)	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Mål 2025
T16: Samlede investeringer i vedvarende energiproduktion (i EUR) (fokusområde 5C)		2014-2018	16.232.405,30	26,07	54.108.175,69	86,90	62.261.701,00
		2014-2017	16.232.405,30	26,07	54.108.175,69	86,90	
		2014-2016	53.800.000,00	86,41	22.892.452,52	36,77	
		2014-2015	1.741.433,57	2,80			
T-DK01d Antal job skabt ved grøn omstilling, ekskl. Leader (Antal job)		2014-2018					71,00
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
Foranstaltning	Outputindikator	Periode	Forpligtet	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Planlagt til 2023
M04	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	0,00				
M07	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	20.642.389,98	104,71	16.232.405,30	82,34	19.713.610,00
I alt	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	20.642.389,98	104,71	16.232.405,30	82,34	19.713.610,00

Fokusområde 5D

Målingindikatornavn		Periode	Baseret på godkendt (hvor relevant)	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Mål 2025
T18: procentdel af landbrugsjord, der er under forvaltningskontrakter rettet mod reduktion af drivhusgas- og/eller ammoniakudledninger (fokusområde 5D)		2014-2018			0,28	66,87	0,42
		2014-2017			0,20	47,76	
		2014-2016			0,19	45,38	
		2014-2015					
T17: procentdel af storkreatureenheder, der er påvirket af investeringer i forvaltning af dyreenheder med henblik på en reduktion af drivhusgas- og/eller ammoniakudledninger (fokusområde 5D)		2014-2018			1,71	44,04	3,88
		2014-2017			1,42	36,57	
		2014-2016			1,33	34,25	
		2014-2015			2,13	54,86	
T-DK01e Antal job skabt ved grøn omstilling, ekskl. Leader (Antal job)		2014-2018					90,00
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
T-DK08 Antal støttede ikke-produktive investeringer rettet mod reduktion af drivhusgas- og/eller ammoniakudledninger (Antal projekter)		2014-2018					22,00
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
T-DK09 Antal investeringsprojekter rettet mod reduktion af drivhusgas- og/eller ammoniakudledninger (Antal projekter)		2014-2018					740,00
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015			217,00	29,32	
Foranstaltning	Outputindikator	Periode	Forpligtet	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Planlagt til 2023
M04	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	43.560.718,07	62,42	21.666.789,40	31,05	69.785.993,00
M10	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	1.457.471,89	52,33	0,00	0,00	2.785.277,00
I alt	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	45.018.189,96	62,03	21.666.789,40	29,86	72.571.270,00

Fokusområde 6B

Måling		Periode	Baseret på godkendt (hvor relevant)	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Mål 2025
T23: Stillinger skabt i støttede projekter (Leader) (fokusområde 6B)		2014-2018			405,00	35,62	1.137,00
		2014-2017			265,00	23,31	
		2014-2016			105,00	9,23	
		2014-2015					
T22: procentdel af befolkningen i landdistrikter, der nyder godt af forbedrede tjenesteydelser/infrastruktur (fokusområde 6B)		2014-2018			5,61	110,94	5,06
		2014-2017			5,61	110,94	
		2014-2016					
		2014-2015					
T21: procentdel af befolkningen i landdistrikter, der er omfattet af lokaludviklingsstrategier (fokusområde 6B)		2014-2018			54,10	106,34	50,87
		2014-2017			54,11	106,36	
		2014-2016			53,76	105,67	
		2014-2015			53,90	105,95	
Foranstaltning	Outputindikator	Periode	Forpligtet	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Planlagt til 2023
M19	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	58.358.895,00	71,01	54.789.699,04	66,67	82.180.340,00
I alt	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	58.358.895,00	71,01	54.789.699,04	66,67	82.180.340,00

1.c) Nøgleinformation om gennemførelsen af programmerne for udvikling af landdistrikterne på baggrund af data fra a) og b) ved fokusområde

Prioritet 1

Der er ikke gennemført ansøgningsrunder under dette fokusområde i 2018.

Målopfyldelse

Status for gennemførelsen af de ordninger, som bedrager til fokusområderne under prioritet 1 er, at der er givet tilsagn for 121,39% og udbetalt 104,79% af de planlagte udgifter.

Fokus område 1A

T1: procentdel af udgifterne i henhold til artikel 14, 15 og 35 i forordning (EU) nr. 1305/2013 i forhold til de samlede udgifter for landdistriktsudviklingsprogrammet

Målopfyldelsen for indikator T1 er 63,14% hvilket vurderes at være tilfredsstillende i forhold til udnyttelsesgraden af rammen.

Fokus område 1B

T2: Samlet antal samarbejdsprojekter, som modtager støtte under samarbejdsforanstaltningen (artikel 35 i forordning (EU) nr. 1305/2013) (grupper, netværk/klynger, pilotprojekter...)

Målopfyldelsen for indikator T2 er 89,58% hvilket vurderes at være mere end tilfredsstillende i forhold udnyttelsesgraden af rammen.

Fokus område 1C

T3: Samlet antal deltagere, som er uddannet i henhold til artikel 14 i forordning (EU) nr. 1305/2013

Målopfyldelsen for indikator T3 er 555,96% ligesom i 2017. Det vurderes at være mere end tilfredsstillende i forhold udnyttelsesgraden af rammen. Forklaringen på den høje målopfyldelse er, at i projekter, hvor tilsagnet er givet under LDP 2007-13, omfatter begrebet uddannelse også besøgende ved åbent hus arrangementer af projekternes resultater i indikatoren.

Prioritet 2

Fokus område 2A

Der er ikke gennemført ansøgningsrunder under dette fokusområde i 2018.

Målopfyldelse

Status for gennemførelsen af de ordninger, som bedrager til fokusområdet under prioritet 2 er, at der er givet tilsagn for 103,53% og udbetalt 38,28% af de planlagte udgifter.

T4: procentdel af landbrugsbedrifter med støtte fra et regionalt udviklingsprogram til investeringer i omstrukturering eller modernisering

Målopfyldelsen for indikator T4 er 48,24% hvilket vurderes at være tilfredsstillende i forhold til udnyttelsesgraden af rammen.

Prioritet 4

Kvælstofvådområder 2018

Ordningen er om reducere af kvælstof til vandmiljøet. Der har i 2018 været to ansøgningsrunder i perioderne den 5. januar til den 13. marts og den 15. juni til den 4. september. Der kan ansøges om gennemførelsesprojekter og forundersøgelsesprojekter. Den økonomiske ramme var 156,1 mio. kr.

Der er efter de to ansøgningsrunder givet tilsagn for 27,6 mio. kr. til gennemførelsesprojekter, for 10,5 mio. kr. til forundersøgelsesprojekter.

Fosforvådområder 2018

Ordningen er om reducere af fosforudledningen til særligt udvalgte søer. Der har i 2018 været to ansøgningsrunder i perioderne den 5. januar til den 13. marts og den 15. juni til den 4. september. Der kan ansøges om gennemførelsesprojekter og forundersøgelsesprojekter. Den økonomiske ramme var 7,4 mio. kr.

Der blev i de to ansøgningsrunder ikke givet tilsagn til nogle projekter.

Privat skovrejsning 2018

Ordningen anvendes som kompenserende tiltag for at opfylde vandrammedirektivet. Der ydes tilskud til omkostningerne ved tilplantning med skov på landbrugsjord.

Ansøgningsperioden var 1. august – 15. september 2018. Rammen var 35 mio. kr.

Skov med biodiversitetsformål 2018

Ordningen skal bidrage til at sikre stabile levesteder for de arter der er tilknyttet skov, og er en del af Naturpakken.

Ansøgningsperioden var 2. maj – 2. juli 2018. Rammen var oprindeligt 17 mio. kr.

Der blev givet tilsagn til 10 sager for i alt 17,4 mio. kr. Ved prioritering blev alle Natura2000 og en del HNV >= 8 imødekommet.

Økologisk Arealtilskud 2018

Inden ansøgningsrunden i 2018 var der en ramme på 257,3 mio. kr., men ved at øge rammen til 334,9 mio. kr. blev mulighed for at imødekomme alle ansøgninger. Der blev givet tilsagn for 328,6 mio. kr.

Pleje af græs- og naturarealer 2018

I 2018 var der en ramme på 180 mio. kr., på grund af overansøgning på ordningen, blev rammen øget til 190,6 mio. kr. Der blev givet tilsagn for 188,4 mio. kr.

Målopfyldelse

Status for gennemførelsen af de ordninger, som bidrager til fokusområderne under prioritet 4 er, at der er givet tilsagn for 73,71% og udbetalt 37,36% af de planlagte udgifter.

Indikatorer for fokusområde 4 A:

T-DK01 Procentdel af landbrugsbedrifter med støtte til investeringer, der støtter biodiversitet og/eller landskaber (4A) (landbrug) (%)

T-DK01 er 102,82%

T8: procentdel af skove/andre træbevoksede områder under forvaltningskontrakter for at støtte biodiversitet (fokusområde 4A)

T8 er 627,33%

Den høje målopfyldelse skyldes, at man først indtil AIR2017 ikke havde været opmærksom på tilsagn fra tidligere programperioder, som finansieres af LDP14-20, skulle tælles med i målopfyldelsen.

T9: procentdel af landbrugsjord under forvaltningskontrakter for at støtte biodiversitet og/eller landskaber (fokusområde 4A)

T9 er 69,20%

Indikatorer for fokusområde 4 B:

T-DK02 Procentdel af landbrugsbedrifter med støtte til investeringer, der forbedrer vandforvaltningen (4B) (landbrug) (%)

T-DK02 er 144,97%

T10: procentdel af landbrugsjord under forvaltningskontrakter for at forbedre vandforvaltningen (fokusområde 4B)

T10 er 70,85%,

T11: procentdel af skovbrugsjord under forvaltningskontrakter for at forbedre vandforvaltningen (fokusområde 4B)

T11 er 481,72%

Indikatorer for fokusområde 4 C:

T-DK03: Procentdel af landbrugsbedrifter med støtte til investeringer, der forbedrer forvaltningen af jorden og/eller forhindrer jorderosion (4C) (landbrug) (%)

T-DK03 er 257,14%

T12: procentdel af landbrugsjord, der er under forvaltningskontrakter for at forbedre forvaltningen af jorden og/eller forhindre jorderosion (fokusområde 4C)

T12 er 77,05

Den generelt høje målopfyldelse af T9, T10 og T12 i forhold til udnyttelsesgraden af rammen skyldes, at arealordningerne har årlige betalinger i hele programperioden.

Den store overopfyldelse af målene for skovordninger skyldes, at nogle tilsagn er blevet finansieret af LDP 2014-20 i stedet for LDP 2007-13, som forudsat i opstillingen af målene. Samt at mange projekter har haft en større gennemsnitsstørrelse end antaget.

Prioritet 5

Naturprojekter på kulstofrige lavbundsjorder (lavbundsprojekter) 2018

Ordnningen omhandler ekstensivering af landbrugsdrift og genoprettelse af naturlig vandstand på kulstofrige lavbundsjorder. Formålet med ordningen er at nedbringe udledning af CO₂ og kvælstof fra landbruget til hhv. atmosfære og vandmiljø samt at forbedre forholdene for natur og biodiversitet.

Ordnningen kan søges to gange om året, og der kan søges til hhv. forundersøgelserprojekter og gennemførelsesprojekter. I 2018 var ansøgningsperioderne 2. marts – 17. april (1. runde) og den 3. august – 18. september (2. runde). Rammen for ordningen var 108,3 mio. kr.

Der blev i alt givet tilsagn for 0,7 mio. kr. til forundersøgelserprojekter og for 1,2 mio. kr. til gennemførelsesprojekter

Målopfyldelse

T15: Samlede investeringer i energieffektivitet (fokusområde 5B)

Status for gennemførelsen af de ordninger, som bedrager til fokusområdet er, at der er givet tilsagn for 74,75% og udbetalt 38,34% af de planlagte udgifter.

Målopfyldelsen for indikatoren er 29,79%.

Dette er fint i forhold til de afgivne tilsagn og de gennemførte projekter.

T16: Samlede investeringer i vedvarende energiproduktion (i EUR) (fokusområde 5C)

Status for gennemførelsen af biogasordningen er, at der er givet tilsagn for 104,70% og udbetalt 82,33% af de planlagte udgifter.

Målopfyldelsen for indikatoren er 86,90%.

Den høje målopfyldelse skyldes, at Biogasordningen, som er den eneste ordning under dette indsatsområde, er startet i LDP 2007-13. Det forventes, at nogle tilsagn annulleres og derfor er tilsagnsrammen overbooket.

T17: procentdel af storkreaturenheder, der er påvirket af investeringer i forvaltning af dyreenheder med henblik på en reduktion af drivhusgas- og/eller ammoniakudledninger (fokusområde 5D)

Status for gennemførelsen af de ordninger, som bedrager til fokusområdet er, at der er givet tilsagn for 62,03% og udbetalt 29,86% af de planlagte udgifter.

Målopfyldelsen for indikatoren er 44,04%.

Den høje målopfyldelse i forhold til udnyttelsesgraden af rammen for T17 skyldes, at de mindste projekter gennemføres først og de større og dyre projekter tager længere tid om at blive gennemført.

Små projekter kan nemlig omfatte mange storkreaturenheder som f.eks. fast overdækning af gyllebeholdere.

T18: procentdel af landbrugsjord, der er under forvaltningskontrakter rettet mod reduktion af drivhusgas- og/eller ammoniakudledninger (fokusområde 5D)

Målopfyldelsen er 66,87%.

Den høje målopfyldelse i forhold til udnyttelsesgraden af rammen skyldes for T18, at fastholdelse af vådområder typisk har årlige betalinger i hele programperioden, og at flere projekter fra LDP 2007-13 tæller med i målet.

Prioritet 6

Status for LAG

Lokale aktionsgrupper (LAG)

I 2018 er der kommet flere og flere slutudbetalingsanmodninger, samtidigt med at der stadigvæk kommer

nye ansøgninger ind. Der er også en del ansøgninger om ændringsanmodninger, forlængelser og overdragelser af projekter.

Den politisk udmeldte besluttede nedskæring på 30% (udmeldt ultimo 2015) påvirkede stadigvæk både driften og projektmidlerne i 2018. Det har medvirket til der er færre penge til at drive LAG'erne for og mindre tid til at støtte projekterne, da mange koordinatore er gået ned i tid, der er ligeledes færre midler til uddeling til projekter. Det betyder dog ikke nødvendigvis, at der er givet midler til færre projekter, men at der er givet færre penge til det enkelte projekt. Det afhænger meget af den enkelte aktionsgruppes prioriteringer.

Fokus område 6B

Status for gennemførelsen af LAG indsatsen er, at der er givet tilsagn for 71,01% og udbetalt 66,67% af de planlagte udgifter.

Der er ændringer i forhold til AIR2017 på O21-O22-O23, årsagen er at der var noteret forkerte værdier i de pågældende rubrik-områder i 2017. Angående O18, er tallene hentet fra Danmarks Statistik, forskellen er på 681, det anses ikke som værende en signifikant forskel, men vil være noget der vil blive holdt øje med, for at sikre at det ikke er en tendens.

T21: procentdel af befolkningen i landdistrikter, der er omfattet af lokaludviklingsstrategier (fokusområde 6B)

Målopfyldelsen er 106,34%.

T23: Stillinger skabt i støttede projekter (Leader) (fokusområde 6B)

Målopfyldelsen er 35,62%.

Målopfyldelsen af T21 er tilfredsstillende, der er sket en lille stigning i indikatoren i forhold til sidste år. Målopfyldelsen af T23 er tilfredsstillende og svarer til udnyttelsesgraden af udbetalingsrammen.

1.d) Nøgleoplysninger om opnåede fremskridt i forhold til milepælene fastsat i resultatrammen baseret på tabel F

Resultater i skema F1 og F2:

Samlet set vurderes målopfyldelsen i forhold til milepælene at være tilfredsstillende, idet samtlige milepæle for 2018 er opfyldt. Enkelte af resultaterne ligger en smule under det forventede, men det er stadig inden for rammen af acceptable afvigelser.

Prioritet 2 (P2)

Samlede offentlige udgifter:

Målet for de samlede offentlige udgifter er 138.349.725,00 i 2023. Milepælen for 2018 er 42,90% af målet.

De samlede offentlige udgifter for P2 er 52.957.812,01 EUR, hvilket svarer til en målopfyldelse på 38,28%, og er dermed lidt lavere end forventet.

Antal landbrugsbedrifter med støtte under fokusområde 2A:

Målet for antal støttede landbrugsbedrifter under 2A er 960 i 2023. Milepælen for 2018 er 39,30% af målet.

Antallet af støttede bedrifter under fokusområde 2A var i 2018 på 416 bedrifter, hvilket svarer til en målopfyldelse på 43,33%. Dermed er milepælen for 2018 mere end opfyldt.

Prioritet 4 (P4)

Samlede offentlige udgifter:

Målet for samlede offentlige udgifter er 808.634.092,00 EUR i 2023. Milepælen for 2018 er 32,00% af målet.

De samlede offentlige udgifter for P4 er 302.077.236,33 EUR, hvilket svarer til en målopfyldelse på 37,36%. Milepælen er dermed mere end opfyldt.

Landbrugsjord under fokusområde 4A, 4B og 4C:

Målet for samlet areal af landbrugsjord med støtte under 4A, 4B og 4C er 522.009,00 ha i 2023. Milepælen for 2018 er 67,90% af målet.

Det samlede areal under 4A, 4B og 4C er 317.132,54 ha, hvilket svarer til 60,75% af målet, og dermed lavere end forventet.

Prioritet 5 (P5)

Samlede offentlige udgifter:

Målet for samlede offentlige udgifter er 108.315.100,00 EUR i 2023. Milepælen for 2018 er 42,90% af målet.

De samlede offentlige udgifter for P5 er 45.459.754,45 EUR, hvilket svarer til en målopfyldelse på 41,97%, og dermed en smule lavere end forventet.

Antal investeringsoperationer under 5B og 5C:

Målet for antal af investeringsoperationer under fokusområde 5B og 5C er 620 i 2023. Milepælen for 2018 er 39,30% af målet.

Antallet af investeringsoperationer var 237, hvilket svarer til en målopfyldelse på 38,23%. Dette er lidt lavere end forventet.

Landbrugs- og skovarealer under 5A, 5D og 5E:

Målet for areal under fokusområde 5A, 5D og 5E er 11.083,00 ha i 2023. Milepælen for 2018 er 44,00% af målet.

Det samlede areal under 5A, 5D og 5E var 7.393,57 ha, hvilket svarer til en målopfyldelse på 66,67%. Det var forventet at målopfyldelsen ville være lavere, da der en del gamle MVJ-tilsagn der udløb i 2017. Imidlertid har det vist sig at arealopgørelsen fra tidligere årsrapporter har været beregnet for lavt, og derfor fremstår arealet fra denne årsrapport som en stigning i fht. 2017.

Prioritet 6 (P6)

Samlede offentlige udgifter:

Målet for samlede offentlige udgifter for P6 er 82.180.340,00 EUR i 2023. Milepælen for 2018 er 42,90% af målet.

De samlede offentlige udgifter for P6 er 54.789.699,04 EUR, hvilket svarer til en målopfyldelse på 66,67%, og dermed er milepælen mere end opnået.

Befolkning omfattet af LAG'er:

Målet for antal personer der er omfattet af LAG'er er 2.213.227 i 2023. Milepælen for 2018 er 100% af målet.

Antallet af personer, der er omfattet af LAG'er er 2.353.520, hvilket svarer til en målopfyldelse på 106,34%.

Alternativ resultatramme (skema F2)

Prioritet 4 - Antal landbrugsbedrifter med støtte under 4A, 4B og 4C:

Målet for antal landbrugsbedrifter under fokusområde 4A, 4B og 4C er 3.026 bedrifter i 2023. Milepælen for 2018 er 39,30% af målet.

Antallet af landbrugsbedrifter er 2.372, hvilket svarer til en målopfyldelse på 78,39%, hvilket er en del højere end milepælen.

Prioritet 5 – Samlede ikke-produktive investeringer under 5D:

Målet samlede ikke-produktive investeringer under fokusområde 5D er 33.117.630 EUR i 2023. Milepælen for 2018 er 5,00% af målet.

De samlede ikke-produktive investeringer under 5D er 11.312.546,37, hvilket svarer til en målopfyldelse på 35,06%. Dermed er milepælen mere end opnået.

1.e) Andre specifikke elementer til programmet for udvikling af landdistrikterne [frivillig]

Ikke relevant for Danmark

1.f) I givet fald støtte til makroregionale strategier og havområdestrategier

Som fastsat i forordning (EU) nr. 1303/2013, artikel 27, stk. 3, om "programindhold", artikel 96, stk. 3, litra e), om "indhold i, vedtagelse og ændring af operationelle programmer under målet om investeringer i vækst og beskæftigelse", artikel 111, stk. 3, artikel 111, stk. 4, litra d), om "gennemførelsesrapporter vedrørende målet om investeringer i vækst og beskæftigelse" og bilag 1, afsnit 7.3, om "de generelle programmets bidrag til de makroregionale strategier og havområdestrategier", bidrager dette program til makroregionale strategier og/eller SBS:

Landdistriktsprogrammet har bidraget til Østersøstrategiens delmål om rent vand i havet, rig og sund natur og tilpasning til klimaændringer gennem en række tilskudsordninger. Tilskud til etablering og fastholdelse af vådområder bidrager til at reducere udledning og udvaskning af kvælstof fra landbruget til vandmiljøet og de indre farvande omkring Danmark. Ligeledes vil bl.a. tilskud til etablering og fastholdelse af lavbundsprojekter og minivådområder, tilskud til effektivitetsforbedringer i energiforbruget under miljøteknologiordningen, økologisk arealtilskud og etablering af skov have både direkte og indirekte positive påvirkninger på vandmiljøet og klimaet.

Der er ikke afsat særskilte midler under landdistriktsprogrammet til gennemførelse af projekter under Østersøstrategien.

- EU-strategien for Østersøområdet (EUSBSR)
- EU-strategien for Donauområdet (EUSDR)
- EU-strategien for området omkring Adriaterhavet og Det Joniske Hav
- EU-strategien for Alperregionen (EUSALP)
- Strategien for området omkring Atlanterhavet (ATLSBS)

1.f1) EU-STRATEGIEN FOR ØSTERSØOMRÅDET

Mål, politikområde(r) og horisontale foranstaltninger, der er relevante for programmet:

	Mål
☐	1 - Red Østersøen
☐	2 - Forbindelser til regionen
☐	3 - Øget velstand
	Politikområder
☐	4.1 - Bioøkonomi
☐	4.2 - Kultur
☐	4.3 - Uddannelse
☐	4.4 - Energi
☐	4.5 - Farer
☐	4.6 - Sundhed
☐	4.7 - Via kommunikation i leverandørkæden får kemikalievirksomheder nye oplysninger om deres kunder og disses behov.
☐	4.8 - Nutri
☐	4.9 - Sikker
☐	4.10 - Sikker
☐	4.11 - Skib
☐	4.12 - Turisme
☐	4.13 - Transport
	Horisontale foranstaltninger
☐	5.1 - Kapacitet
☐	5.2 - Klima
☐	5.3 - Naboer

5.4 - Fysisk planlægning.

Foranstaltninger og mekanismer, der anvendes til at skabe en bedre forbindelse mellem programmet for Østersøstrategien

A. Deltager makroregionale koordinatore (hovedsagelig nationale koordinatore, koordinatore for politikområdet, koordinatorene af de horisontale foranstaltninger eller medlemmerne af styringskomitéerne/koordinationsgrupper) i overvågningsudvalget for programmet?

Ja Nej

B. Er der tildelt ekstra point under udvælgelseskriterier til specifikke foranstaltninger til støtte for EUSBSR?

Ja Nej

C. Har programmet investeret EU-midler i EUSBSR?

Ja Nej

Planlægger programmet at investere i EU-strategien for Østersøområdet i fremtiden? Forklar (1 specifik sætning)

D. opnåede resultater i forbindelse med EU-strategien for Østersøområdet (ikke relevant for 2016)

E. Adresserer programmet delmålene i EU-strategien for Østersøområdet (med dertil hørende specifikke mål og indikatorer), som er fastlagt i "handlingsplanen for EU-strategien for Østersøområdet"? (Specificér mål og indikator)

1.g) Valutakurs anvendt til omregning af AIR (ikke-EUR-lande)

1 EURO = 7,44 DKR

2. FREMSKRIDT I GENNEMFØRELSEN AF EVALUERINGSPLANEN

2.a) En beskrivelse af og begrundelse for eventuelle ændringer i evalueringsplanen i landdistriktsudviklingsprogrammet i løbet af året

Der er ikke foretaget ændringer i evalueringsplanen.

2.b) En beskrivelse af de evalueringsaktiviteter, der er gennemført i løbet af året (afsnit 3 i evalueringsplanen)

Etablering af kvælstof og fosforvådområder

Aarhus Universitet/DCE har december 2018 udgivet rapporten Overvågning af vådområder 2015, rapport nr. 293, 2018. Rapporten er en midtvejsrapport med data for konkrete effektovervågninger af etablerede kvælstofvådområder med henblik på at dokumentere de miljømæssige effekter. Overvågningen af vådområder er iværksat med det formål at levere viden om effekten af Grøn Vækst virkemidlet ”vådområder”, at levere data til effekttopgørelser af indsatser med Land Distrikts Program medfinansiering til EU-Kommissionen, og for at levere vidensgrundlag for videreudvikling af vådområder som virkemiddel til reduktion af kvælstof- og fosforudledning fra de dyrkede arealer til vandmiljøet.

Der er afholdt informationsmøder i januar 2018 for kommunerne og Naturstyrelsen, som er de interessenter, der kan søge om udførelse af vådområdeprojekter og lavbundsprojekter. På informationsmøderne indgår evaluering af fremdrift, administration mv.

Der er i efteråret 2018 igangsat en Task Force, som skal arbejde med fremme af ansøgning på de kollektive kvælstofvirkemidler på baggrund af evaluering af de opnåede erfaringer og målsætninger. Arbejdet fortsætter i 2019.

2.c) En beskrivelse af de aktiviteter, der er gennemført i forbindelse med tilvejebringelse og forvaltning af data (afsnit 4 i evalueringsplanen)

LEADER/LAG

Erhvervsstyrelsen har i sidste halvdel af 2018 lavet en teknisk gennemgang af it-systemet Promis, som er projekthåndterings- og effektmålingssystem der anvendes til at styre LAG-projekter. Formålet med gennemgangen var at klarlægge hvordan systemet kunne optimeres. Arbejdet med at optimere systemet vil foregå i anden halvdel af 2019.

2.d) En liste over afsluttede evalueringer, herunder henvisninger til, hvor de er offentliggjort online

Ikke afsluttede evalueringer er defineret

2.e) En oversigt over gennemførte evalueringer med fokus på resultatet af evalueringen

Giv en oversigt over resultaterne af de evalueringer, der blev afsluttet i 2020, efter mål under den fælles landbrugspolitik (eller eventuelt efter prioritet i programmet for udvikling af landdistrikterne).

Rapport om positive eller negative konsekvenser/virkninger (inkl. dokumentation) Nævn venligst kilden til resultaterne.

Se 2.b

2.f) En beskrivelse af de kommunikationsaktiviteter, som er gennemført i forbindelse med oplysning om resultatet af evalueringen til offentligheden (afsnit 6 i evalueringsplanen)

Ingen meddelelsesaktiviteter er defineret

2.g) Beskrivelse af opfølgningen af evalueringsresultatet (afsnit 6 i evalueringsplanen)

Ingen opfølgning defineret

3. FAKTORER, DER PÅVIRKER PROGRAMMETS RESULTAT, SAMT DE FORANSTALTNINGER, DER ER TRUFFET

3.a) Beskrivelse af skridt, der er taget for at sikre kvaliteten og effektiviteten ved programmets gennemførelse

Der er igangsat forskellige projekter med henblik på at sikre kvalitet og effektivitet i programmets gennemførelse:

1. Kvantificering af mål. Hvordan sikres, at alle operationelle mål er kvantificerede?

Der foregår et stort arbejde i Styrelsen i forhold til at sikre meningsfulde og dataunderstøttede indikatorer for den kommende programperiode. I denne forbindelse er der blandt andet fokus på, at data er kvantitative og utvetydige i forhold til opgørelse. Omdrejningspunktet er kommissionens udkast til indikatorer og fiches, som løbende vurderes og tilbagemeldes på. Arbejdet er samlet i ét konkret spor i forhold til arbejdet med den kommende programperiode.

Det understreges, at der stadig er stor usikkerhed om EU-krav, kommende ordninger og konkret IT-dataunderstøttelse og derfor vil vurderingerne være behæftet med usikkerhed.

2. Nationale miljø og natur indikatorer. Hvordan sikres, at der er tilstrækkelige og relevante nationale indikatorer til bedømmelse af ordningers effekter?

Ovenstående proces dækker alle relevante indikatorer – herunder natur og miljøindikatorer og dækker derfor delvist dette spørgsmål. Der har dog også været et fokus om kvantificering af ordningers effekt i forhold til dels AIR19 og i forhold til en rapport fra Aarhus Universitet. Rapporten definerer effekten pr. ha. af relevante tiltag i den nuværende programperiode og de forventes i væsentlig grad at kunne overføres.

3. Dødvægt – design af ordninger og kvalitet. Hvordan sikres det, at ordninger designs, så de reducerer dødvægt mest muligt?

I efteråret 2018 afsluttede styrelsen et projekt om bedre håndtering af dødvægt i tilskudsordninger i Landdistriktsprogrammet. Projektet blev gennemført af en ekstern konsulent (Efiko) og resultatet var rapport, som giver et indblik i dødvægtsbegrebet, og peger på nogle overvejelser, som styrelsen kan gøre, for at sikre en bedre håndtering af dødvægt i vores ordninger. Rapporten er tænkt som et opslagsværk til brug for de medarbejdere, der fremadrettet kommer i berøring med dødvægt. Projektet resulterede også i en Tjeklisten, der giver en praktisk guide til, hvordan dødvægt kan håndteres i forbindelse med ordningsopsætning og –design. Næste skridt var forankringen af projektet hos især fagkoordinatorerne i styrelsen. Denne del blev sat i bero i forbindelse med afskedigelsesrunden i efteråret.

4. De implementerede ordninger har givet gode effekter. Er der ordninger, der i særlig grad har bidraget til de gode effekter og hvor erfaringerne kan bruges i implementeringen af LDP 14-20?

Konceptet ”Koncern Effektvurderinger” er implementeret og EU & Erhverv fungerede som pilot på konceptet. Ansvar for konceptet er nu forankret hos Data & Analyse.

Der er udviklet en generisk metode for et Scoreboard. Denne er beskrevet i et metodenotat med tilhørende skabeloner. Notat er sendt, som en leverance, til projekt Optimal Sagsbehandling og ligger pt. til godkendelse hos Morten Boye.

--

3.b) Effektive leveringsmekanismer af høj kvalitet

Forenklede omkostningsmodeller ¹, substitut blev automatisk beregnet

	Samlet finansiel tildeling til landdistriktsudviklingsprogrammet [ELFUL]	[%] planlagt dækning af de forenklede omkostningsmodeller ud af den samlede tildeling til landdistriktsudviklingsprogrammet ²	[%] afholdte udgifter gennem forenklede omkostningsmodeller ud af den samlede tildeling til programmet for udvikling af landdistrikterne (kumulativt) ³
Fondsspecifikke metoder, artikel 67, stk. 5, litra e), i forordningen om fælles bestemmelser	918.803.690,00	38,16	14,53

¹ Forenklede omkostningsmodeller skal fungere som enhedsomkostninger/faste satser/faste beløb i artikel 67, stk. 5, i forordningen om fælles bestemmelser, herunder de ELFUL-specifikke metoder under litra e) i samme artikel såsom faste beløb til etablering af virksomheder, betalinger i henhold til faste satser til producentorganisationer og område- og dyrerelaterede enhedsomkostninger.

² Automatisk beregnet ud fra programversionens foranstaltninger 06, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15 og 18

³ Automatisk beregnet ud fra udgiftserklæringernes foranstaltninger 06, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15 og 18

Forenklede omkostningsmodeller, baseret på specifikke detaljerede data fra medlemsstaten [frivillig]

	Samlet finansiel tildeling til landdistriktsudviklingsprogrammet [ELFUL]	[%] planlagt dækning af de forenklede omkostningsmodeller ud af den samlede tildeling til landdistriktsudviklingsprogrammet	[%] afholdte udgifter gennem forenklede omkostningsmodeller ud af den samlede tildeling til programmet for udvikling af landdistrikterne (kumulativt)
I alt, artikel 67, stk. 1, litra b), c) og d), og artikel 67, stk. 5, litra e), i forordningen om fælles bestemmelser	918.803.690,00		
Fondsspecifikke metoder, artikel 67, stk. 5, litra e), i forordningen om fælles bestemmelser	918.803.690,00		

E-forvaltning for støttemodtagere [frivillig]

	[i %] ELFUL-finansiering	[%] Berørte operationer
Ansøgning om støtte		
Betalingsanmodninger		
Kontrol og overensstemmelse		
Overvågning og rapportering til forvaltningsmyndigheden/betalingsmyndigheden		

Gennemsnitlig tid inden støttemodtagerne modtager betalinger [frivillig]

[Dage] Medlemsstatens frist for at betalinger når frem til støttemodtagerne, hvis det er relevant	[Dage] Gennemsnitlig tid inden betalinger når frem til støttemodtagerne	Bemærkninger

4. SKRIDT, DER ER TAGET FOR AT GENNEMFØRE KRAVENE TIL TEKNISK BISTAND OG OFFENTLIG OMTALE OF PROGRAMMET

4.a) De foranstaltninger, som er truffet, og status med hensyn til oprettelsen af det nationale landdistriktsnetværk og gennemførelsen af dets handlingsplan

4.a1) De foranstaltninger, som er truffet, og status med hensyn til oprettelsen af det nationale landdistriktsnetværk (forvaltningsstruktur og netværkets supportenhed)

Landbrugsstyrelsen har haft en lang række kommunikationsaktiviteter relateret til Landdistriktsprogrammet i 2018. Kommunikationsaktiviteterne har haft det formål at udbrede kendskabet til programmet og det positive effekter, samt muligheder for at søge tilskud. Landbrugsstyrelsen har i 2018 løbende kommunikeret om tilskudsordninger under Landdistriktsprogrammet. Det har styrelsen gjort via sin hjemmeside, gennem sociale medier, møder, seminarer og andre faglige oplæg, samt gennem andre nyheds- og faglige medier. Landbrugsstyrelsen har blandt andet kommunikeret om resultater fra tidligere tilskudsordningerne. Derudover har styrelsen kommunikeret og vejledt potentielle ansøgere om tilskudsordninger som har kunne ansøges i 2018 og fremtidige tilskudsmuligheder. Styrelsen har således kommunikeret om regelafklaringer, vejledninger og status på sagsbehandlingen. Landbrugsstyrelsen har især kommunikeret gennem styrelsen tilskudsguide på styrelsens hjemmeside, samt en række nyheder.

Landbrugsstyrelsen har arrangeret og deltaget i informations- og dialogmøder med enten borgere, kommuner, konsulenter, landmænd, lodsejere og landboforeninger med det formål at engagere potentielle ansøgere og forbedre ansøgningsprocesser, samt at udbrede kendskabet til landdistriktsprogrammet. Styrelsen har oplevet et pænt fremmøde til disse møder, hvor vi har oplevet en positiv respons for vores kommunikations- og dialogindsats. Herunder blandt andet Landbrugsseminar med række oplæg om LDP-ordninger, afholdt en række temadage for naturplejere ifm. tilskudsordningen pleje af græs- og naturarealer samt kommunikeret målrettet bl.a. gennem møder og oplæg tilskudsordningen til etablering af minivådområder. Landbrugsstyrelsen har løbende og i et stort omfang en uformel dialog og møder med borgere, interessenter og organisationer, som vi oplever en meget stor tilfredshed med.

I 2018 har Netværkscenteret for LEADER-indsatsen i Erhvervsstyrelsen, på linje med 2017, afholdt en del møder for LAG-koordinatorer og -formænd, med det formål at dele erfaringer og optimere samarbejdet mellem aktionsgrupper og Erhvervsstyrelsen. Der har været afholdt forskellige kommunikationsaktiviteter i 2018, herunder møder med LAG-koordinatorerne, møder med LAG-formændene og møder med Koordineringsforum.

Der har således i 2018 været afholdt møde for koordinatorerne den 20.-21. marts, den 8.-9. juni, den 16. september samt den 28.-30. november. Mødet i juni og i september fandt sted i tilknytning til henholdsvis et "Miniårsmøde" og et "Årsmøde" for både LAG-formænd og -koordinatorer. Årsmødet blev afholdt i tilknytning til den årlige Landdistriktskonference (arrangeret af Erhvervsstyrelsen). På Landdistriktskonference deltog Erhvervsministeren og de lokale aktionsgrupper var stærkt repræsenteret.

Møder med Koordineringsforum med repræsentanter for LAG-formændene og -koordinatorer, blev afholdt den 6. april, den 8. juni, den 2. oktober samt den 7. december.

Kompetenceudvikling

I forbindelse med de selvstændige koordinatormøder er der blevet gennemført forskellige typer af

kompetenceudvikling. Der er blevet undervist i følgende emner: turismeudvikling, netværksdannelse, regnskab, bestyrelsens habilitet, oplæg om tanker for den nye programperiode fra DG-AGRI, erfaringsudveksling om fundraising samt gennemgang af sagsbehandlingen, herunder fejlgrupperne som projekterne oftest falder i.

En revideret projektvejledning blev udarbejdet i samarbejde med LAG'erne, og blev offentliggjort den 1. juli 2018.

I løbet af efteråret 2018 startede en proces med at optimere driftsafregningen fra LAG'erne, dette arbejde fortsætter i 2019.

Informationsaktiviteter

Netværkscenteret for LEADER-indsatsen i Erhvervsstyrelsen yder løbende vejledning per telefon, e-mail og via hjemmesiden www.livogland.dk. Sideløbende har Netværkscenteret for LEADER-indsatsen i Erhvervsstyrelsen i 2018 arbejdet videre med forbedringer af og videreudvikling af it-systemer, som kan understøtte ansøger og de lokale aktionsgrupper.

4.a2) De foranstaltninger, som er truffet, og status med hensyn til gennemførelsen af handlingsplanen

Informationsaktiviteter

Netværkscenteret for LEADER-indsatsen i Erhvervsstyrelsen yder løbende vejledning per telefon, e-mail og via hjemmesiden www.livogland.dk. Sideløbende har Netværkscenteret for LEADER-indsatsen i Erhvervsstyrelsen også i 2018 arbejdet med forbedringer af hjemmeside og videreudvikling af IT-understøttelsen.

4.b) Skridt, der er taget for at sikre, at programmet offentliggøres (artikel 13 i Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) nr. 808/2014)

Se punkt a1)

5. TRUFNE FORANSTALTNINGER TIL OPFYLDELSE AF FORHÅNDSBETINGELSER

Dette afsnit gælder kun for AIR (AIR'erne) 2015, 2016

6. BESKRIVELSE AF DELPROGRAMMERNES GENNEMFØRELSE

Ikke relevant for Danmark. Danmark har et Landdistriktsprogram og ingen delprogrammer.

7. EVALUERING AF OPLYSNINGERNE OG FREMSKRIDT MOD VIRKELIGGØRELSE AF PROGRAMMÅLENE

7.a) Evalueringsspørgsmål

7.a1) CEQ01-1A - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til innovation, samarbejde og udvikling af vidensbasen i landdistrikterne?

7.a1.a) Svar på evalueringsspørgsmål

Ordninger som bidrager til fokusområde 1A

Ordning	Foranstaltning	Landdistriktsforordning (1305/2013/EU)	Program
Erhvervsudvikling – vidensoverførsel	01	Artikel 14	LDP 14/20
Erhvervsudvikling – udvikling	16	Artikel 35	LDP 14/20

Evaluering

Erhvervsudvikling -vidensoverførsel

Problemer, der påvirker evalueringens resultaters gyldighed og pålidelighed:

Data er udelukkende støttemodtagers ex ante egenvurdering af projekterne potentiale, som af evaluator vurderes urealistisk. Den specifikke effekt er derfor ikke rapporteret, men forventes at være positiv.

Resultat:

Enhed	Værdi:
Øget driftsresultat i kr.	Øget men ikke kvantificeret

Konklusion

Grundet mangel på data er der ikke opgjort effekter for erhvervsudviklingsordningen. Baseret på interventionslogikken forventes det dog, at ordningen har bidraget til at styrke forbindelserne ml, landbrug, fødevarerproduktion og skovbrug samt forskning og innovation, herunder med henblik på bedre miljøforvaltning og miljømæssige resultater.

Erhvervsudvikling -udvikling

Problemer, der påvirker evalueringens resultaters gyldighed og pålidelighed:

Data er udelukkende støttemodtagers ex ante egenvurdering af projekterne potentiale, som af evaluator

vurderes urealistisk. Den specifikke effekt er derfor ikke rapporteret, men forventes at være positiv.

Resultat:

Enhed	Værdi:
Øget driftsresultat i kr.	Øget men ikke kvantificeret

Konklusion

Grundet mangel på data er der ikke opgjort effekter for erhvervsudviklingsordningen. Baseret på interventionslogikken forventes det dog, at ordningen har bidraget til at styrke forbindelserne ml, landbrug, fødevarerproduktion og skovbrug samt forskning og innovation, herunder med henblik på bedre miljøforvaltning og miljømæssige resultater.

7.a2) CEQ02-1B - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet styrket forbindelserne mellem landbrug, fødevarerproduktion og skovbrug samt forskning og innovation, herunder med henblik på bedre miljøforvaltning og miljømæssige resultater?

7.a2.a) Svar på evalueringsspørgsmål

Ordninger som bidrager til fokusområde 1B

Ordning	Foranstaltning	Landdistriktsforordning (1305/2013/EU)	Program
Erhvervsudvikling - udvikling	16	Artikel 35	LDP 14/20
Udvikling i primær jordbrug	16	Artikel 35	LDP 07/13
Udvikling i forarbejdningssektoren	16	Artikel 35	LDP 07/13

Evaluering

Problemer, der påvirker evalueringens resultaters gyldighed og pålidelighed

Data er udelukkende støttemodtagers ex ante egenvurdering af projekterne potentiale, som af evaluator vurderes urealistisk. Den specifikke effekt er derfor ikke rapporteret, men forventes at være positiv.

Konklusion

Grundet mangel på data er der ikke opgjort effekter for erhvervsudviklingsordningerne. Baseret på interventionslogikken forventes det dog, at ordningerne har bidraget til innovation, samarbejde og udvikling af vidensbasen i landdistrikterne.

7.a3) CEQ03-1C - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet støttet livslang læring og erhvervsuddannelse i landbrugs- og skovbrugssektoren?

Dette spørgsmål er ikke relevant for denne AIR-version

Ikke relevant for Danmark

7.a4) CEQ04-2A - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til at forbedre de økonomiske resultater, omstrukturering og modernisering af bedrifter, der modtager støtte, navnlig ved at øge deres markedsdeltagelse og diversificeringen af landbruget?

7.a4.a) Svar på evalueringsspørgsmål

Ordninger som bidrager til fokusområde 2A

Ordning	Foranstaltning	Landdistriktsforordning (1305/2013/EU)	Program
Erhvervsudvikling - vidensoverførsel	01	Artikel 14	LDP 14/20
Miljøteknologiordninger	04	Artikel 17, stk. 1a	LDP 14/20
Økologisk investeringsstøtte	04	Artikel 17, stk. 1a	LDP 14/20
Erhvervsudvikling - udvikling	16	Artikel 35	LDP 14/20

Evaluering

Erhvervsudvikling – vidensoverførsel:

Problemer, der påvirker evalueringens resultaters gyldighed og pålidelighed:

Data er udelukkende støttemodtagers ex ante egenvurdering af projekterne potentiale, som af evaluator vurderes urealistisk. Den specifikke effekt er derfor ikke rapporteret, men forventes at være positiv.

Resultater:

Enhed	Værdi
Øget driftsresultat i kr.	Øget men ikke kvantificeret

Konklusion:

Grundet mangel på data er der ikke opgjort effekter for erhvervsudviklingsordningen. Baseret på interventionslogikken forventes det dog, at ordningen har bidraget til at forbedre de økonomiske resultater, omstrukturering og modernisering af bedrifter, der har modtaget støtte, navnlig ved at øge deres

markedsdeltagelse og diversificering af landbruget.

Miljøteknologiordninger:

Anvendte evalueringsmetoder:

For at kunne se hvordan et tilskud påvirker en bedrifts økonomi, sammenlignes bedrifter, der har modtaget tilskud, med bedrifter, der ikke har modtaget tilskud.

Konkret gøres det vha. propensity score matching metoden – nearest neighbor. Hvor man finder bedrifter, der ligner hinanden på en række punkter (f.eks. driftsgren, uddannelse, driftsresultat foregående år) – hvor forskellen er, at den ene modtager tilskud og den anden er en kontrol bedrift.

Herefter kan man sammenligne udviklingen i bedriftenes driftsresultat, og beregne forskellen – og dermed effekten af ordningen.

Ved beregning af effekterne af Miljøteknologiordningerne er der korrigeret for dødvægt. Dødvægten er beregnet ved at sammenligne udviklingen i regnskab (efter ejer aflønning) for bedrifter, der har fået projektilskud, med bedrifter der ikke har fået projektilskud. Hvis nutidsværdien af ”effekten” ved investeringen overstiger selve investeringen, vil der være et dødvægtstab, ellers er dødvægten nul.

Da evalueringen af Miljøteknologiordningerne indgår samlet, og dødvægten bliver beregnet på ordningsniveau fremgår dødvægten ikke eksplicit her.

Problemer, der påvirker evalueringens resultaters gyldighed og pålidelighed:

Der sker et relativt stort frafald i denne analyse. Dels i mergingen mellem LBST og SEGES data, men især fordi mange bedrifter ikke har fået udbetalinger før 2017. For at kunne følge udviklingen i bedriftenes økonomi efter tilskud, kan vi ikke se på de bedrifter, der først har fået tilskud i 2017 eller senere, da SEGES regnskabstal kun er tilgængelige frem til (og med) 2017.

Det sidste frafald sker i selv matching proceduren, frafaldet kunne måske mindskes ved at stille mindre restriktive krav om hvordan/ hvor meget bedrifterne skal ”ligne” hinanden, men samtidig vil man så miste ideen med metoden.

Resultater:

Miljøteknologi- Kvæg, svin og gartnerier:

Enhed	Værdi
Forbedret driftsresultat	98.423.141

Miljøteknologi – Modernisering af kvægstalde:

Enhed	Værdi
Forbedret driftsresultat i kr.	47.348.128,73

Forbedret dyrevelfærd	Ikke kvantificeret
-----------------------	--------------------

Miljøteknologi – gartnere og fjerkræ:

Enhed	Værdi
Driftsøkonomi	Forbedret
Co2 udledning	Reduceret
Pesticidudledning	Reduceret
Kvælstofudledning	Reduceret

Miljøteknologi - Etablering af løsdrift i farestalde

Enhed	Værdi:
Driftsresultat kr.	3.561.058
Dyrevelfærd	Forbedret, men ikke kvantificeret

Konklusion:

Grundet mangel på data er der ikke opgjort eksternalitetseffekter for miljøteknologiordningerne. Baseret på interventionslogikken forventes det dog, at ordningen har bidraget til at forbedre de økonomiske resultater, omstrukturering og modernisering af bedrifter, der har modtaget støtte, navnlig ved at øge deres markedsdeltagelse og diversificering af landbruget.

Økologisk investeringsstøtte

Anvendte evalueringsmetoder:

Da det ikke har været muligt at dataunderstøtte hvilke specifikke teknologier der er udbetalt til, er det ikke meningsfuldt at kvantificere effekterne af de enkelte teknologier, da variansen af effekt er meget stor mellem de mulige teknologier, de er derfor ikke nærmere kvantificeret og udelukkende afrapporteret kvalitativt.

Problemer, der påvirker evalueringens resultaters gyldighed og pålidelighed:

Da en egentlig kvantitativ effektevaluering ikke kunne gennemføres meningsfuldt, er effekterne fortegn blot angivet.

Resultat:

Enhed	Værdi:
-------	--------

Forbedret driftsresultat i kr.	+
N udledning	-
Pesticid udledning	-
Dyrevelfærd	+
Økologisk areal	+

Konklusion:

Grundet mangel på data er der ikke opgjort effekter for økologisk investeringsstøtte. Baseret på interventionslogikken forventes det dog, at ordningen har bidraget til at forbedre de økonomiske resultater, omstrukturering og modernisering af bedrifter, der har modtaget støtte, navnlig ved at øge deres markedsdeltagelse og diversificering af landbruget.

Erhvervsudvikling - udvikling

Problemer, der påvirker evalueringsresultaternes gyldighed og pålidelighed:

Data er udelukkende støttemodtagers ex ante egenvurdering af projekterne potentiale, som af evaluator vurderes urealistisk. Den specifikke effekt er derfor ikke rapporteret, men forventes at være positiv.

Resultat:

Enhed	Værdi:
Øget driftsresultat i kr.	Øget men ikke kvantificeret

Konklusion:

Grundet mangel på data er der ikke opgjort effekter for erhvervsudviklingsordningen. Baseret på interventionslogikken forventes det dog, at ordningen har bidraget til at forbedre de økonomiske resultater, omstrukturering og modernisering af bedrifter, der har modtaget støtte, navnlig ved at øge deres markedsdeltagelse og diversificering af landbruget.

Grundet mangel på data er der ikke opgjort effekter for økologisk investeringsstøtte. Baseret på interventionslogikken forventes det dog, at ordningen har bidraget til at forbedre de økonomiske resultater, omstrukturering og modernisering af bedrifter, der har modtaget støtte, navnlig ved at øge deres markedsdeltagelse og diversificering af landbruget.

7.a5) CEQ05-2B - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet støttet tilstrækkeligt kvalificerede landbrugeres adgang til landbrugssektoren, herunder navnlig generationsfornyelsen?

Dette spørgsmål er ikke relevant for denne AIR-version

Ikke relevant for Danmark

7.a6) CEQ06-3A - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til at forbedre støttemodtagende primærproducenters konkurrenceevne ved at integrere dem bedre i landbrugsfødevarekæden gennem kvalitetsordninger, der tilfører landbrugsprodukterne merværdi, fremmer lokale markeder og korte forsyningskredsløb, producentsammenslutninger og brancheorganisationer?

Dette spørgsmål er ikke relevant for denne AIR-version

Ikke relevant for Danmark

7.a7) CEQ07-3B - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet ydet støtte med henblik på bedriftsrisikoforebyggelse og -styring?

Dette spørgsmål er ikke relevant for denne AIR-version

Ikke relevant for Danmark

7.a8) CEQ08-4A - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet støttet genopretning, bevarelse og forbedring af biodiversiteten, herunder i Natura 2000-områder, områder med naturbetingede eller andre særlige begrænsninger og landbrugsdrift med høj naturværdi og forbedret de europæiske landskabers tilstand?

7.a8.a) Svar på evalueringsspørgsmål

Ordninger som bidrager til fokusområde 4A

Ordning	Foranstaltning	Landdistriktsforordning (1305/2013/EU)	Program
Landskabs- og biotopforbedrende beplantninger	04	Artikel 17, stk. 1d	LDP 14/20
Etablering af naturlige vandstandsforhold i Natura 2000	04	Artikel 17, stk. 1d	LDP 14/20
Rydning og forberedelse til afgræsning i Natura 2000	04	Artikel 17, stk. 1d	LDP 14/20
Særlige levesteder for bilag IV-arter	04	Artikel 17, stk. 1d	LDP 14/20

Græsningsprojekter på bedrifter med randzoner	04	Artikel 17, stk. 1a	LDP 14/20
Fastholdelse af naturlige vandstandsforhold	10	Artikel 28	LDP 14/20
Økologisk arealtilskud	11	Artikel 29	LDP 14/20
Pleje af græs- og naturarealer	10	Artikel 28	LDP 14/20
Privat skovrejsning	08	Artikel 22	LDP 14/20
Bæredygtig skovdrift	15	Artikel 34	LDP 14/20

Evaluering

Landskabs- og biotopforbedrende beplantninger

Anvendte evalueringsmetoder:

Evalueringen er baseret på outputdata fra støtteordningen. For at fratække dødvægten er anvendt en estimeret dødvægtsprocent fra slutevalueringen for ordningerne ”Natur og miljøprojekter” på 19 pct

Problemer, der påvirker evalueringens resultaters gyldighed og pålidelighed:

Der anvendes outputdata, da der ikke er dataunderstøttelse til at kvantificere selve ændringerne i biodiversiteten. De angivne resultater angiver dermed de arealer og indsatser, der forventes at bidrage til forbedring af biodiversiteten som følge af LDP.

Resultater:

Enhed:	Værdi:
Antal planter	6.844,50
Ha. Småbeplantninger	84,85
Meter hegn	14.457,69

Konklusion:

Da de konkrete forbedringer af biodiversiteten ikke kan kvantificeres er biodiversitetsforbedring kun angivet kvalitativt. De fysiske elementer der er støttet samt ordningernes interventionslogik tilsiger at der er opnået forbedringer af biodiversiteten. Det vurderes dermed at ordningen har bidraget til genopretning, bevarelse og forbedring af biodiversiteten, herunder i Natura 2000-områder, områder med naturbetingede eller andre særlige begrænsninger og landbrugsdrift med høj naturværdi og forbedret de europæiske landskabers tilstand.

Etablering af naturlige vandstandsforhold i Natura 2000

Anvendte evalueringsmetoder:

Evalueringen er baseret på outputdata fra støtteordningen. For at fratække dødvægten er anvendt den estimerede dødvægtsprocent fra slutevalueringen for ordningerne "Naturforvaltning Natura 2000" på 17 pct.

Problemer, der påvirker evalueringsresultaternes gyldighed og pålidelighed:

Der anvendes outputdata, da der ikke er dataunderstøttelse til at kvantificere selve ændringerne i biodiversiteten. De angivne resultater angiver dermed de arealer og indsatser, der forventes at bidrage til forbedring af biodiversiteten som følge af LDP.

Konklusion:

Da de konkrete forbedringer af biodiversiteten ikke kan kvantificeres er biodiversitetsforbedring kun angivet kvalitativt. De fysiske elementer der er støttet samt ordningernes interventionslogik tilsiger at der er opnået forbedringer af biodiversiteten. Det vurderes dermed at ordningen har bidraget til genopretning, bevarelse og forbedring af biodiversiteten, herunder i Natura 2000-områder, områder med naturbetingede eller andre særlige begrænsninger og landbrugsdrift med høj naturværdi og forbedret de europæiske landskabers tilstand.

Rydning og forberedelse til afgræsning i Natura 2000

Anvendte evalueringsmetoder:

Evalueringen er baseret på outputdata fra støtteordningen. For at fratække dødvægten er anvendt den estimerede dødvægtsprocent fra slutevalueringen for ordningerne "Naturforvaltning Natura 2000" på 17 pct.

Problemer, der påvirker evalueringsresultaternes gyldighed og pålidelighed:

Der anvendes outputdata, da der ikke er dataunderstøttelse til at kvantificere selve ændringerne i biodiversiteten. De angivne resultater angiver dermed de arealer og indsatser, der forventes at bidrage til forbedring af biodiversiteten som følge af LDP.

Konklusion:

Da de konkrete forbedringer af biodiversiteten ikke kan kvantificeres er biodiversitetsforbedring kun angivet kvalitativt. De fysiske elementer der er støttet samt ordningernes interventionslogik tilsiger at der er opnået forbedringer af biodiversiteten. Det vurderes dermed at ordningen har bidraget til genopretning, bevarelse og forbedring af biodiversiteten, herunder i Natura 2000-områder, områder med naturbetingede eller andre særlige begrænsninger og landbrugsdrift med høj naturværdi og forbedret de europæiske landskabers

tilstand.

Særlige levesteder for bilag IV-arter

Anvendte evalueringsmetoder:

Evalueringen er baseret på outputdata fra støtteordningen. For at fratække dødvægten er anvendt den estimerede dødvægtsprocent fra slutevalueringen for ordningerne "Natur og miljøprojekter" på 19 pct.

Problemer, der påvirker evalueringsresultaternes gyldighed og pålidelighed:

Der anvendes outputdata, da der ikke er dataunderstøttelse til at kvantificere selve ændringerne i biodiversiteten. De angivne resultater angiver dermed de arealer og indsatser, der forventes at bidrage til forbedring af biodiversiteten som følge af LDP.

Resultater:

Enhed	Værdi:
Meter etablering af jorddiger	1.834,65
Kubikmeter etablering af stendynger	379,08
Kvadratmeter etablering af søer	1.821,69
Kvadratmeter oprensning af søer	32.699,70
Meter reetablering af stendiger	1.124,28

Konklusion:

Da de konkrete forbedringer af biodiversiteten ikke kan kvantificeres er biodiversitetsforbedring kun angivet kvalitativt. De fysiske elementer der er støttet samt ordningernes interventionslogik tilsiger at der er opnået forbedringer af biodiversiteten. Det vurderes dermed at ordningen har bidraget til genopretning, bevarelse og forbedring af biodiversiteten, herunder i Natura 2000-områder, områder med naturbetingede eller andre særlige begrænsninger og landbrugsdrift med høj naturværdi og forbedret de europæiske landskabers tilstand.

Pleje af græs- og naturarealer

Anvendte evalueringsmetoder:

Til evaluering af programmet er anvendt antallet af hektar, da der ikke findes en brugbar kvantificering af

biodiversitet forbedringerne i forbindelse med programmet.

Dødvægten er beregnet ud fra differencen for støttesatser opgjort pr areal- og dyreholdstype af IFRO (Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi) og den faktisk udbetalte støttesats.

Problemer, der påvirker evalueringsresultaternes gyldighed og pålidelighed:

Beregningen af dødvægt for pleje af græs ordningen viser en dødvægt på 2,5 pct., hvilket reducerer det påvirkede areal til de angivne 32.790,37 ha.

Det har til beregningen ikke været muligt at knytte dyretyper til markblokkene, hvorfor der er anvendt det gennemsnitlige kompensationsbehov på tværs af dyretyper.

I dødvægtsberegningen er anvendt fremtrædende arealtype. Der er derfor ikke nødvendigvis hundrede procents overensstemmelse mellem den areal der har modtaget tilskud og den areal, der er anvendt i beregningerne.

Resultat:

Enhed	Værdi:
Areal ha.	32.790,37
Biodiversitet	Forbedret

Konklusion:

Da de konkrete forbedringer af biodiversiteten ikke kan kvantificeres er angivet det fysiske elementer til biodiversitetsforbedring, der er udmøntet som følge af udbetalingerne. De fysiske elementer samt ordningernes interventionslogik tilsiger at der er opnået forbedringer af biodiversiteten. Det vurderes dermed at ordningen har bidraget til genopretning, bevarelse og forbedring af biodiversiteten, herunder i Natura 2000-områder, områder med naturbetingede eller andre særlige begrænsninger og landbrugsdrift med høj naturværdi og forbedret de europæiske landskabers tilstand.

Økologisk arealtilskud

Anvendte evalueringsmetoder:

Økologisk arealtilskud evalueres ud fra antallet af hektar, og en reduceret N og CO2 udledning på hhv. 10-17 kg N/ha og 0,79-0,82 kg CO2-ækv./ha (Kilde: Fastsættelse af baseline 2021, AU <https://dce2.au.dk/pub/TR43.pdf>).

Da der ikke anvendes pesticider ved økologisk brug antages denne reduktion at være 100 %.

Det antages at biodiversiteten forbedres under økologisk drift, men der er ikke fast en kvantitativ forbedring.

Effekten mindskes af eventuel dødvægt i forbindelse med ordningen, dvs. arealer der ville blive dyrket økologiske på trods af at der ikke gives tilskud. Den reelle dødvægt er vanskelig at opgøre, men her er dødvægten estimeret som forskellen mellem kompensationsbehov og reelle kompensation, hvor kompensationen er større end kompensationsbehovet (ellers sættes dødvægten til 0). Hvor

kompensationsbehovet beregnes som forskellen i driftsresultat pr ha efter ejeraflønning mellem de, der har modtaget ØA og en kontrol – som findes ud fra propensity score matching – nearest neighbour.

Problemer, der påvirker evalueringsresultaternes gyldighed og pålidelighed:

Dødvægt beregnes ved at sammenligne økonomien i heltidsbedrifter, der har fået tilskud, med økonomien i heltidsbedrifter, der ikke har fået tilskud, men som ellers ligner hinanden på andre kriterier (f.eks. størrelse og driftsgren). Det betyder, at hvis det går relativt bedre økonomisk for de bedrifter der har fået tilskud, vil det blive betegnet som dødvægt ved ordningen, uagtet at det kan være andre forhold, der giver dem den økonomiske fordel, som f.eks. den generelle økonomiske udvikling. Økologer har f.eks. overordnet set oplevet en forbedret økonomi de seneste år, hvilket skyldes udviklingen i markedet.

Estimaterne af dødvægt for økologisk arealtilskud viser en dødvægt på mellem 50 og 80 pct. i årene 2015-17, hvilket reducerer den reelle effekt af ordningen betydeligt, til de angivne 4-7.000 ton N og 340-350.000 ton CO₂-ækvivalenter. Der er store udsving i den estimerede dødvægt - dels når man ser på tværs af driftsgrene, og dels når man ser på dødvægten indenfor driftsgrene over år. Dette skyldes definitionen af kompensationsbehov, så et godt år for f.eks. økologiske svineproducenter vil give sig til udtryk ved en høj dødvægt. Derfor har kvægbedrifter generelt haft en høj dødvægt, mens planteproducenter har haft en lav dødvægt.

Den anvendte metode for beregning af dødvægt, har visse svagheder. For det første er der kun medregnet heltidsbedrifter, selvom langt over halvdelen af de økologiske bedrifter i Danmark er deltidsbedrifter (ca. 80-85%). Dermed er der tale om stor bias i forhold til de økologiske mælkeproducenter og svineproducenter, der alle er heltidsbedrifter, mens planteavlerne vil være stærkt underrepræsenterede, da de ofte er deltidsbedrifter. Efter nogle år med en relativ bedre økonomi i økologisk mælkeproduktion (2015 og 2016) og svineproduktion (2015-17), men ikke i økologisk planteproduktion (undtagen en beskedent fordel i 2016), taler det for, at den estimerede dødvægt overvurderer den reelle dødvægt. For det andet er estimatet af dødvægt baseret på den realiserede fordel ved økologisk produktion (udtrykt i driftsresultat) sammenlignet med konventionel produktion år for år i tilbageblik. Beregningerne viser således, at det alt andet lige for en del af de bedrifter, der indgår i beregningerne, har vist sig at være en økonomisk fordel at være økolog i et eller flere af de pågældende år. Der er dog tale om gennemsnit med store variationer både mellem bedrifter og år – og med undtagelse af de økologiske svineproducenter har der ikke været en økonomisk fordel i både 2015, 2016 og 2017. Ser man på 2018, er økonomien også blevet dårlig for de økologiske svineproducenter. Da økonomien i økologien svinger så meget mellem årene er det vurderingen, at den sikkerhed, der er i et stabilt tilskud spiller en stor rolle for landmændenes beslutninger om at overgå og senere forblive i økologisk drift. Denne ”stabilitets”-effekt af ordningen fanges ikke i beregningen af dødvægt.

Konklusion:

Da de konkrete forbedringer af biodiversiteten ikke kan kvantificeres er angivet det fysiske elementer til biodiversitetsforbedring, der er udmøntet som følge af udbetalingerne. De fysiske elementer samt ordningernes interventionslogik tilsiger at der er opnået forbedringer af biodiversiteten. Det vurderes dermed at ordningen har bidraget til genopretning, bevarelse og forbedring af biodiversiteten, herunder i Natura 2000-områder, områder med naturbetingede eller andre særlige begrænsninger og landbrugsdrift med høj naturværdi og forbedret de europæiske landskabers tilstand

Privat skovrejsning

Konklusion:

Grundet mangel på data er der ikke opgjort effekter for privat skovrejsning. Baseret på interventionslogikken forventes det dog, at ordningen har bidraget til genopretning, bevarelse og forbedring af biodiversiteten, herunder Natura2000-områder, områder med naturbetingede eller andre særlige begrænsninger og landbrugsdrift med høj naturværdi og forbedret de europæiske landskabers tilstand.

Bæredygtig skovdrift

Konklusion:

Grundet mangel på data er der ikke opgjort effekter for bæredygtig skovdrift. Baseret på interventionslogikken forventes det dog, at ordningen har bidraget til genopretning, bevarelse og forbedring af biodiversiteten, herunder Natura2000-områder, områder med naturbetingede eller andre særlige begrænsninger og landbrugsdrift med høj naturværdi og forbedret de europæiske landskabers tilstand.

7.a9) CEQ09-4B - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til bedre vandforvaltning, herunder forvaltning af gødningsstoffer og pesticider?

7.a9.a) Svar på evalueringsspørgsmål

Ordninger som bidrager til fokusområde 4B

Ordning	Foranstaltning	Landdistriktsforordning (1305/2013/EU)	Program
Miljøteknologiordninger	04	Artikel 17, stk. 1a	LDP 14/20
Økologisk investeringsstøtte	04	Artikel 17, stk. 1a	LDP 14/20
Kvælstof- og fosforvådområder	04	Artikel 17, stk. 1d	LDP 14/20
Privat skovrejsning	08	Artikel 22	LDP 14/20
Grønne driftsplaner	08	Artikel 25	LDP 14/20
Foryngelse	08	Artikel 25	LDP 14/20
Bæredygtig skovdrift (investering)	08	Artikel 25	LDP 14/20
Bæredygtig skovdrift (areal)	15	Artikel 34	LDP 14/20

Økologisk arealtilskud	11	Artikel 29	LDP 14/20
------------------------	----	------------	--------------

Evaluering

Miljøteknologiordninger

Anvendte evalueringsmetoder:

For at kunne se hvordan et tilskud påvirker en bedrifts økonomi, sammenlignes bedrifter, der har modtaget tilskud, med bedrifter, der ikke har modtaget tilskud.

Konkret gøres det vha. propensity score matching metoden – nearest neighbor. Hvor man finder bedrifter, der ligner hinanden på en række punkter (f.eks. driftsgren, uddannelse, driftsresultat foregående år) – hvor forskellen er, at den ene modtager tilskud og den anden er en kontrol bedrift.

Herefter kan man sammenligne udviklingen i bedrifternes driftsresultat, og beregne forskellen – og dermed effekten af ordningen.

Ved beregning af effekterne af Miljøteknologiordningerne er der korrigeret for dødvægt. Dødvægten er beregnet ved at sammenligne udviklingen i regnskab (efter ejeraflønning) for bedrifter, der har fået projektilskud, med bedrifter der ikke har fået projektilskud. Hvis nutidsværdien af ”effekten” ved investeringen overstiger selve investeringen, vil der være et dødvægtstab, ellers er dødvægten nul.

Da evalueringen af Miljøteknologiordningerne indgår samlet, og dødvægten bliver beregnet på ordningsniveau fremgår dødvægten ikke eksplicit her

Problemer, der påvirker evalueringsresultaternes gyldighed og pålidelighed:

Der sker et relativt stort frafald i denne analyse. Dels i mergingen mellem LBST og SEGES data, men især fordi mange bedrifter ikke har fået udbetalinger før 2017. For at kunne følge udviklingen i bedrifternes økonomi efter tilskud, kan vi ikke se på de bedrifter, der først har fået tilskud i 2017 eller senere, da SEGES regnskabstal kun er tilgængelige frem til (og med) 2017.

Det sidste frafald sker i selv matching proceduren, frafaldet kunne måske mindskes ved at stille mindre restriktive krav om hvordan/ hvor meget bedrifterne skal ”ligne” hinanden, men samtidig vil man så miste ideen med metoden.

Resultater:

Miljøteknologi- Kvæg, svin og gartnerier:

Enhed	Værdi:
Forbedret driftsresultat	98.423.141

Miljøteknologi – Modernisering af kvægstalde:

Enhed	Værdi:
Forbedret driftsresultat i kr.	47.348.128,73
Forbedret dyrevelfærd	Ikke kvantificeret

Miljøteknologi – gartnere og fjerkræ:

Enhed	Værdi:
Driftsøkonomi	Forbedret
Co2 udledning	Reduceret
Pesticidudledning	Reduceret
Kvælstofudledning	Reduceret

Miljøteknologi - Etablering af løsdrift i farestalde

Enhed	Værdi:
Driftsresultat kr.	3.561.058
Dyrevelfærd	Forbedret, men ikke kvantificeret

Konklusion:

En evaluering af den specifikke effekt fra de enkelte miljøteknologier har ikke været dataunderstøttet. Ordningernes interventionslogik tilsiger dog at de har bidraget til bedre vandforvaltning, herunder forvaltning af gødningsstoffer og pesticider.

Økologisk investeringsstøtte

Anvendte evalueringsmetoder:

Da det ikke har været muligt at dataunderstøtte hvilke specifikke teknologier der er udbetalt til, er det ikke meningsfuldt at kvantificere effekterne af de enkelte teknologier, da variansen af effekt er meget stor mellem de mulige teknologier, de er derfor ikke nærmere kvantificeret og udelukkende afrapporteret kvalitativt.

Resultat:

Enhed	Værdi:
Forbedret driftsresultat i kr.	+
N udledning	-

Pesticid udledning	-
Dyrevelfærd	+
Økologisk areal	+

Konklusion:

En evaluering af den specifikke effekt fra de enkelte miljøteknologier har ikke været dataunderstøttet. Ordningernes interventionslogik tilsiger dog at de har bidraget til bedre vandforvaltning, herunder forvaltning af gødningsstoffer og pesticider.

Kvælstof- og fosforvådområder

Konklusion:

Der er ikke udbetalt støtte til etablering, hvorfor effekterne af ordningen i 2018 ikke er opgjort.

Privat skovrejsning

Konklusion:

Grundet mangel på data er der ikke opgjort effekter for privat skovrejsning. Baseret på interventionslogikken forventes det dog, at ordningen har bidraget til at nedbringe landbrugets udledning af gødningsstoffer og pesticider.

Foryngelse

Konklusion:

Grundet mangel på data er der ikke opgjort effekter for foryngelse. Baseret på interventionslogikken forventes det dog, at ordningen har bidraget til at nedbringe landbrugets udledning af gødningsstoffer og pesticider.

Bæredygtig skovdrift (investering og areal)

Konklusion:

Grundet mangel på data er der ikke opgjort effekter for bæredygtig skovrejsning. Baseret på interventionslogikken forventes det dog, at ordningen har bidraget til at nedbringe landbrugets udledning af gødningsstoffer og pesticider.

Økologisk arealtilskud

Anvendte evalueringsmetoder:

Økologisk arealtilskud evalueres ud fra antallet af hektar, og en reduceret N og CO₂ udledning på hhv. 10-17 kg N/ha og 0,79-0,82 kg CO₂-ækv./ha (Kilde: Fastsættelse af baseline 2021, AU <https://dce2.au.dk/pub/TR43.pdf>).

Da der ikke anvendes pesticider ved økologisk brug antages denne reduktion at være 100 %.

Det antages at biodiversiteten forbedres under økologisk drift, men der er ikke fast en kvantitativ forbedring.

Effekten mindskes af eventuel dødvægt i forbindelse med ordningen, dvs. arealer der ville blive dyrket økologiske på trods af at der ikke gives tilskud. Den reelle dødvægt er vanskelig at opgøre, men her er dødvægten estimeret som forskellen mellem kompensationsbehov og reelle kompensation, hvor kompensationen er større end kompensationsbehovet (ellers sættes dødvægten til 0). Hvor kompensationsbehovet beregnes som forskellen i driftsresultat pr ha efter ejeraflønning mellem de, der har modtaget ØA og en kontrol – som findes ud fra propensity score matching – nearest neighbour.

Problemer, der påvirker evalueringsresultaternes gyldighed og pålidelighed:

Dødvægt beregnes ved at sammenligne økonomien i heltidsbedrifter, der har fået tilskud, med økonomien i heltidsbedrifter, der ikke har fået tilskud, men som ellers ligner hinanden på andre kriterier (f.eks. størrelse og driftsgren). Det betyder, at hvis det går relativt bedre økonomisk for de bedrifter der har fået tilskud, vil det blive betegnet som dødvægt ved ordningen, uagtet at det kan være andre forhold, der giver dem den økonomiske fordel, som f.eks. den generelle økonomiske udvikling. Økologer har f.eks. overordnet set oplevet en forbedret økonomi de seneste år, hvilket skyldes udviklingen i markedet.

Estimaterne af dødvægt for økologisk arealtilskud viser en dødvægt på mellem 50 og 80 pct. i årene 2015-17, hvilket reducerer den reelle effekt af ordningen betydeligt, til de angivne 4-7.000 ton N og 340-350.000 ton CO₂-ækvivalenter. Der er store udsving i den estimerede dødvægt - dels når man ser på tværs af driftsgrene, og dels når man ser på dødvægten indenfor driftsgrene over år. Dette skyldes definitionen af kompensationsbehov, så et godt år for f.eks. økologiske svineproducenter vil give sig til udtryk ved en høj dødvægt. Derfor har kvægbedrifter generelt haft en høj dødvægt, mens planteproducenter har haft en lav dødvægt.

Den anvendte metode for beregning af dødvægt, har visse svagheder. For det første er der kun medregnet heltidsbedrifter, selvom langt over halvdelen af de økologiske bedrifter i Danmark er deltidsbedrifter (ca. 80-85%). Dermed er der tale om stor bias i forhold til de økologiske mælkeproducenter og svineproducenter, der alle er heltidsbedrifter, mens planteavlerne vil være stærkt underrepræsenterede, da de ofte er deltidsbedrifter. Efter nogle år med en relativ bedre økonomi i økologisk mælkeproduktion (2015 og 2016) og svineproduktion (2015-17), men ikke i økologisk planteproduktion (undtagen en beskedent fordel i 2016), taler det for, at den estimerede dødvægt overvurderer den reelle dødvægt. For det andet er estimatet af dødvægt baseret på den realiserede fordel ved økologisk produktion (udtrykt i driftsresultat) sammenlignet med konventionel produktion år for år i tilbageblik. Beregningerne viser således, at det alt andet lige for en del af de bedrifter, der indgår i beregningerne, har vist sig at være en økonomisk fordel at være økolog i et eller flere af de pågældende år. Der er dog tale om gennemsnit med store variationer både

mellem bedrifter og år – og med undtagelse af de økologiske svineproducenter har der ikke været en økonomisk fordel i både 2015, 2016 og 2017. Ser man på 2018, er økonomien også blevet dårlig for de økologiske svineproducenter. Da økonomien i økologien svinger så meget mellem årene er det vurderingen, at den sikkerhed, der er i et stabilt tilskud spiller en stor rolle for landmændenes beslutninger om at overgå og senere forblive i økologisk drift. Denne ”stabilitets”-effekt af ordningen fanges ikke i beregningen af dødvægt.

Resultat:

Enhed	Værdi:
Reduceret ton N	4.000-7.000 ton N
Reduceret ton CO2	340.000-350.000 ton CO2 ækvivalenter
Reduceret pesticid	100 procent
Biodiversitet	Forbedret biodiversitet
Areal ha.	660.884

Konklusion:

Omlægningen og fastholdelsen af de økologisk drevne arealer har bidraget med en reduktion af CO2 ækvivalenter i størrelsesordenen 340.000-350.000 tons CO2. Dermed har ordningen bidraget til at nedbringe landbrugets udledning af gødningsstoffer og pesticider.

7.a10) CEQ10-4C - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til at forhindre jorderosion og forbedre forvaltningen af jordbunden?

7.a10.a) Svar på evalueringsspørgsmål

Ordninger som bidrager til fokusområde 4C			
Ordning	Foranstaltning	Landdistriktsforordning (1305/2013/EU)	Program
Økologisk investeringsstøtte	04	Artikel 17, stk. 1a	LDP 14/20
Etablering af naturlige vandstandsforhold i Natura 2000	04	Artikel 17, stk. 1d	LDP 14/20
Rydning og forberedelse til afgræsning i Natura 2000	04	Artikel 17, stk. 1d	LDP 14/20
Særlige levesteder for bilag IV-arter	04	Artikel 17, stk. 1d	LDP 14/20

Økologisk arealtilskud	11	Artikel 29	LDP 14/20
------------------------	----	------------	-----------

Evaluering

Økologisk investeringsstøtte

Anvendte evalueringsmetoder:

Da det ikke har været muligt at dataunderstøtte hvilke specifikke teknologier der er udbetalt til, er det ikke meningsfuldt at kvantificere effekterne af de enkelte teknologier, da variansen af effekt er meget stor mellem de mulige teknologier, de er derfor ikke nærmere kvantificeret og udelukkende afrapporteret kvalitativt.

Problemer, der påvirker evalueringsresultaternes gyldighed og pålidelighed:

Da en egentlig kvantitativ effektevaluering ikke kunne gennemføres meningsfuldt, er effekterne fortegn blot angivet.

Resultat:

Enhed	Værdi:
Forbedret driftsresultat i kr.	+
N udledning	-
Pesticid udledning	-
Dyrevelfærd	+
Økologisk areal	+

Konklusion:

Den egentlige effekt har ikke vist sig kvantificerbar. Dog tilsiger interventionslogikken at ordningen har bidraget til at forhindre jorderosion og forbedre forvaltningen af jordbunden.

Etablering af naturlige vandstandsforhold i Natura 2000

Anvendte evalueringsmetoder:

Evalueringen er baseret på outputdata fra støtteordningen. For at fratække dødvægten er anvendt den estimerede dødvægtsprocent fra slutevalueringen for ordningerne "Naturforvaltning Natura 2000" på 17 pct.

Problemer, der påvirker evalueringsresultaternes gyldighed og pålidelighed:

Der anvendes outputdata, da der ikke er dataunderstøttelse til at kvantificere selve ændringerne i biodiversiteten. De angivne resultater angiver dermed de arealer og indsatser, der forventes at bidrage til

forbedring af biodiversiteten som følge af LDP.

Resultater:

Enhed	Værdi:
Ha. realiserede	255,72
Ha. forundersøgelser	1.848,35
Ha. etablering	4.973,95
Ha. ryddet og forberedt til afgræsning	13.483,28

Konklusion:

Den egentlige effekt har ikke vist sig kvantificerbar. Dog tilsiger interventionslogikken at ordningen har bidraget til at forhindre jorderosion og forbedre forvaltningen af jordbunden.

Rydning og forberedelse til afgræsning i Natura 2000

Anvendte evalueringsmetoder:

Evalueringen er baseret på outputdata fra støtteordningen. For at fratække dødvægten er anvendt den estimerede dødvægtsprocent fra slutevalueringen for ordningerne "Naturforvaltning Natura 2000" på 17 pct.

Problemer, der påvirker evalueringens gyldighed og pålidelighed:

Der anvendes outputdata, da der ikke er dataunderstøttelse til at kvantificere selve ændringerne i biodiversiteten. De angivne resultater angiver dermed de arealer og indsatser, der forventes at bidrage til forbedring af biodiversiteten som følge af LDP.

Konklusion:

Den egentlige effekt har ikke vist sig kvantificerbar. Dog tilsiger interventionslogikken at ordningen har bidraget til at forhindre jorderosion og forbedre forvaltningen af jordbunden.

Særlige levesteder for bilag IV-arter

Anvendte evalueringsmetoder:

Evalueringen er baseret på outputdata fra støtteordningen. For at fratække dødvægten er anvendt den estimerede dødvægtsprocent fra slutevalueringen for ordningerne "Natur og miljøprojekter" på 19 pct.

Problemer, der påvirker evalueringsresultaternes gyldighed og pålidelighed:

Der anvendes outputdata, da der ikke er dataunderstøttelse til at kvantificere selve ændringerne i biodiversiteten. De angivne resultater angiver dermed de arealer og indsatser, der forventes at bidrage til forbedring af biodiversiteten som følge af LDP.

Resultater:

Enhed	Værdi:
Meter etablering af jorddiger	1.834,65
Kubikmeter etablering af stendynger	379,08
Kvadratmeter etablering af søer	1.821,69
Kvadratmeter oprensning af søer	32.699,70
Meter reetablering af stendiger	1.124,28

Konklusion:

Den egentlige effekt har ikke vist sig kvantificerbar. Dog tilsiger interventionslogikken at ordningen har bidraget til at forhindre jorderosion og forbedre forvaltningen af jordbunden.

Økologisk arealtilskud

Anvendte evalueringsmetoder:

Økologisk arealtilskud evalueres ud fra antallet af hektar, og en reduceret N og CO₂ udledning på hhv. 10-17 kg N/ha og 0,79-0,82 kg CO₂-ækv./ha (Kilde: Fastsættelse af baseline 2021, AU <https://dce2.au.dk/pub/TR43.pdf>).

Da der ikke anvendes pesticider ved økologisk brug antages denne reduktion at være 100 %.

Det antages at biodiversiteten forbedres under økologisk drift, men der er ikke fast en kvantitativ forbedring.

Effekten mindskes af eventuel dødvægt i forbindelse med ordningen, dvs. arealer der ville blive dyrket økologiske på trods af at der ikke gives tilskud. Den reelle dødvægt er vanskelig at opgøre, men her er dødvægten estimeret som forskellen mellem kompensationsbehov og reelle kompensation, hvor kompensationen er større end kompensationsbehovet (ellers sættes dødvægten til 0). Hvor kompensationsbehovet beregnes som forskellen i driftsresultat pr ha efter ejer aflønning mellem de, der har modtaget ØA og en kontrol – som findes ud fra propensity score matching – nearest neighbour.

Problemer, der påvirker evalueringsresultaternes gyldighed og pålidelighed:

Dødvægt beregnes ved at sammenligne økonomien i heltidsbedrifter, der har fået tilskud, med økonomien i heltidsbedrifter, der ikke har fået tilskud, men som ellers ligner hinanden på andre kriterier (f.eks. størrelse og driftsgren). Det betyder, at hvis det går relativt bedre økonomisk for de bedrifter der har fået tilskud, vil det blive betegnet som dødvægt ved ordningen, uagtet at det kan være andre forhold, der giver dem den økonomiske fordel, som f.eks. den generelle økonomiske udvikling. Økologer har f.eks. overordnet set oplevet en forbedret økonomi de seneste år, hvilket skyldes udviklingen i markedet.

Estimaterne af dødvægt for økologisk arealtilskud viser en dødvægt på mellem 50 og 80 pct. i årene 2015-17, hvilket reducerer den reelle effekt af ordningen betydeligt, til de angivne 4-7.000 ton N og 340-350.000 ton CO₂-ækvivalenter. Der er store udsving i den estimerede dødvægt - dels når man ser på tværs af driftsgrene, og dels når man ser på dødvægten indenfor driftsgrene over år. Dette skyldes definitionen af kompensationsbehov, så et godt år for f.eks. økologiske svineproducenter vil give sig til udtryk ved en høj dødvægt. Derfor har kvægbedrifter generelt haft en høj dødvægt, mens planteproducenter har haft en lav dødvægt.

Den anvendte metode for beregning af dødvægt, har visse svagheder. For det første er der kun medregnet heltidsbedrifter, selvom langt over halvdelen af de økologiske bedrifter i Danmark er deltidsbedrifter (ca. 80-85%). Dermed er der tale om stor bias i forhold til de økologiske mælkeproducenter og svineproducenter, der alle er heltidsbedrifter, mens planteavlerne vil være stærkt underrepræsenterede, da de ofte er deltidsbedrifter. Efter nogle år med en relativ bedre økonomi i økologisk mælkeproduktion (2015 og 2016) og svineproduktion (2015-17), men ikke i økologisk planteproduktion (undtagen en beskedent fordel i 2016), taler det for, at den estimerede dødvægt overvurderer den reelle dødvægt. For det andet er estimatet af dødvægt baseret på den realiserede fordel ved økologisk produktion (udtrykt i driftsresultat) sammenlignet med konventionel produktion år for år i tilbageblik. Beregningerne viser således, at det alt andet lige for en del af de bedrifter, der indgår i beregningerne, har vist sig at være en økonomisk fordel at være økolog i et eller flere af de pågældende år. Der er dog tale om gennemsnit med store variationer både mellem bedrifter og år – og med undtagelse af de økologiske svineproducenter har der ikke været en økonomisk fordel i både 2015, 2016 og 2017. Ser man på 2018, er økonomien også blevet dårlig for de økologiske svineproducenter. Da økonomien i økologien svinger så meget mellem årene er det vurderingen, at den sikkerhed, der er i et stabilt tilskud spiller en stor rolle for landmændenes beslutninger om at overgå og senere forblive i økologisk drift. Denne ”stabilitets”-effekt af ordningen fanges ikke i beregningen af dødvægt.

Resultat:

Enhed	Værdi:
Reduceret ton N	4.000-7.000 ton N
Reduceret ton CO ₂	340.000-350.000 ton CO ₂ ækvivalenter
Reduceret pesticid	100 procent
Biodiversitet	Forbedret biodiversitet
Areal ha.	660.884

Konklusion:

Den egentlige effekt har ikke vist sig kvantificerbar. Dog tilsiger interventionslogikken at ordningen har

bidraget til at forhindre jorderosion og forbedre forvaltningen af jordbunden.

7.a11) CEQ11-5A - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til øget effektivitet i landbrugets vandudnyttelse?

Dette spørgsmål er ikke relevant for denne AIR-version

Ikke relevant for Danmark

7.a12) CEQ12-5B - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til øget energieffektivitet i landbruget og inden for fødevareforarbejdning?

7.a12.a) Svar på evalueringsspørgsmål

Ordninger som bidrager til fokusområde 5B

Ordning	Foranstaltning	Landdistriktsforordning (1305/2013/EU)	Program
Miljøteknologiordninger	04	Artikel 17, stk. 1a	LDP 14/20

Evaluering

Miljøteknologiordninger

Anvendte evalueringsmetoder:

For at kunne se hvordan et tilskud påvirker en bedrifts økonomi, sammenlignes bedrifter, der har modtaget tilskud, med bedrifter, der ikke har modtaget tilskud.

Konkret gøres det vha. propensity score matching metoden – nearest neighbor. Hvor man finder bedrifter, der ligner hinanden på en række punkter (f.eks. driftsgren, uddannelse, driftsresultat foregående år) – hvor forskellen er, at den ene modtager tilskud og den anden er en kontrol bedrift.

Herefter kan man sammenligne udviklingen i bedrifternes driftsresultat, og beregne forskellen – og dermed effekten af ordningen.

Ved beregning af effekterne af Miljøteknologiordningerne er der korrigeret for dødvægt. Dødvægten er beregnet ved at sammenligne udviklingen i regnskab (efter ejeraflønning) for bedrifter, der har fået projekttilskud, med bedrifter der ikke har fået projekttilskud. Hvis nutidsværdien af ”effekten” ved investeringen overstiger selve investeringen, vil der være et dødvægtstab, ellers er dødvægten nul.

Da evalueringen af Miljøteknologiordningerne indgår samlet, og dødvægten bliver beregnet på ordningsniveau fremgår dødvægten ikke eksplicit her

Problemer, der påvirker evalueringsresultaternes gyldighed og pålidelighed:

Der sker et relativt stort frafald i denne analyse. Dels i mergingen mellem LBST og SEGES data, men især fordi mange bedrifter ikke har fået udbetalinger før 2017. For at kunne følge udviklingen i bedrifternes økonomi efter tilskud, kan vi ikke se på de bedrifter, der først har fået tilskud i 2017 eller senere, da SEGES regnskabstal kun er tilgængelige frem til (og med) 2017.

Det sidste frafald sker i selv matching proceduren, frafaldet kunne måske mindskes ved at stille mindre restriktive krav om hvordan/ hvor meget bedrifterne skal "ligne" hinanden, men samtidig vil man så miste ideen med metoden.

Resultater:

Miljøteknologi- Kvæg, svin og gartnerier:

Enhed	Værdi:
Forbedret driftsresultat	98.423.141

Miljøteknologi – Modernisering af kvægstalde:

Enhed	Værdi:
Forbedret driftsresultat i kr.	47.348.128,73
Forbedret dyrevelfærd	Ikke kvantificeret

Miljøteknologi – gartnere og fjerkræ:

Enhed	Værdi:
Driftsøkonomi	Forbedret
Co2 udledning	Reduceret
Pesticidudledning	Reduceret
Kvælstofudledning	Reduceret

Miljøteknologi - Etablering af løsdrift i farestalde

Enhed	Værdi:
Driftsresultat kr.	3.561.058
Dyrevelfærd	Forbedret, men ikke kvantificeret

Konklusion:

Grundet mangel på data er der ikke opgjort eksternalitetseffekter for miljøteknologiordningerne. Baseret på interventionslogikken forventes det dog, at ordningen har bidraget til at øge energieffektiviteten i landbruget og inden for fødevarerforarbejdningen.

7.a13) CEQ13-5C - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til levering og brug af vedvarende energikilder, biprodukter, affald, restprodukter og andre non-food-råmaterialer til bioøkonomi?

7.a13.a) Svar på evalueringsspørgsmål

Ordninger som bidrager til fokusområde 5C

Ordning	Foranstaltning	Landdistriktsforordning (1305/2013/EU)	Program
Arv tidl. ABB 321 Biogas	07	Artikel 20	LDP 07/13

Evaluering

Arv tidl. ABB 321 Biogas

Konklusion:

Der er ikke udbetalt støtte til etablering, hvorfor effekterne af ordningen i 2018 ikke er opgjort.

7.a14) CEQ14-5D - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til at nedbringe landbrugets udledning af drivhusgasser og ammoniak?

7.a14.a) Svar på evalueringsspørgsmål

Ordninger som bidrager til fokusområde 5D

Ordning	Foranstaltning	Landdistriktsforordning (1305/2013/EU)	Program
Miljøteknologiordninger	04	Artikel 17, stk. 1a	LDP 14/20
Naturprojekter på kulstofrige lavbundsjord	04	Artikel 17, stk. 1d	LDP 14/20

Evaluering:

Miljøteknologiordninger

Anvendte evalueringsmetoder:

For at kunne se hvordan et tilskud påvirker en bedrifts økonomi, sammenlignes bedrifter, der har modtaget tilskud, med bedrifter, der ikke har modtaget tilskud.

Konkret gøres det vha. propensity score matching metoden – nearest neighbor. Hvor man finder bedrifter, der ligner hinanden på en række punkter (f.eks. driftsgren, uddannelse, driftsresultat foregående år) – hvor forskellen er, at den ene modtager tilskud og den anden er en kontrol bedrift. Herefter kan man sammenligne udviklingen i bedriftenes driftsresultat, og beregne forskellen – og dermed effekten af ordningen.

Ved beregning af effekterne af Miljøteknologiordningerne er der korrigeret for dødvægt. Dødvægten er beregnet ved at sammenligne udviklingen i regnskab (efter ejeraflønning) for bedrifter, der har fået projekttilskud, med bedrifter der ikke har fået projekttilskud. Hvis nutidsværdien af ”effekten” ved investeringen overstiger selve investeringen, vil der være et dødvægtstab, ellers er dødvægten nul.

Da evalueringen af Miljøteknologiordningerne indgår samlet, og dødvægten bliver beregnet på ordningsniveau fremgår dødvægten ikke eksplicit her

Problemer, der påvirker evalueringsresultaternes gyldighed og pålidelighed:

Der sker et relativt stort frafald i denne analyse. Dels i mergingen mellem LBST og SEGES data, men især fordi mange bedrifter ikke har fået udbetalinger før 2017. For at kunne følge udviklingen i bedriftenes økonomi efter tilskud, kan vi ikke se på de bedrifter, der først har fået tilskud i 2017 eller senere, da SEGES regnskabstal kun er tilgængelige frem til (og med) 2017.

Det sidste frafald sker i selv matching proceduren, frafaldet kunne måske mindskes ved at stille mindre restriktive krav om hvordan/ hvor meget bedrifterne skal ”ligne” hinanden, men samtidig vil man så miste ideen med metoden.

Resultater:

Miljøteknologi- Kvæg, svin og gartnerier:

Enhed	Værdi:
Forbedret driftsresultat	98.423.141

Miljøteknologi – Modernisering af kvægstalde:

Enhed	Værdi:
Forbedret	47.348.128,73

driftsresultat i kr.	
Forbedret dyrevelfærd	Ikke kvantificeret

Miljøteknologi – gartnere og fjerkræ:

Enhed	Værdi:
Driftsøkonomi	Forbedret
Co2 udledning	Reduceret
Pesticidudledning	Reduceret
Kvælstofudledning	Reduceret

Miljøteknologi - Etablering af løsdrift i farestalde

Enhed	Værdi:
Driftsresultat kr.	3.561.058
Dyrevelfærd	Forbedret, men ikke kvantificeret

Konklusion:

Grundet mangel på data er der ikke opgjort eksternalitetseffekter for miljøteknologiordningerne. Baseret på interventionslogikken forventes det dog, at ordningen har bidraget til at nedbringe landbrugets udledning af drivhusgasser og ammoniak.

Naturprojekter på kulstofrige lavbundsjorder

Konklusion:

Der er ikke udbetalt støtte til etablering, hvorfor effekterne af ordningen i 2018 ikke er opgjort.

7.a15) CEQ15-5E - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet støttet fremme af kulstofopbevaring og -binding inden for landbrug og skovbrug?

7.a15.a) Svar på evalueringsspørgsmål

Ordninger som bidrager til fokusområde 5E

Ordning	Foranstaltning	Landdistriktsforordning (1305/2013/EU)	Program
Privat	08	Artikel 22	LDP 14/20

skovrejsning			
Ordninger til fastholdelse af vådområder	10	Artikel 28	LDP 14/20
Økologisk arealtilskud	11	Artikel 29	LDP 14/20

Evaluering

Privat skovrejsning

Konklusion:

Grundet mangel på data er der ikke opgjort effekter for privat skovrejsning. Baseret på interventionslogikken forventes det dog, at ordningen har bidraget til at fremme af kulstofopbevaring og -binding inden for landbrug og skovbrug

Ordninger til fastholdelse af vådområder

Konklusion:

Der er ikke udbetalt støtte til etablering, hvorfor effekterne af ordningen i 2018 ikke er opgjort.

Økologisk arealtilskud

Anvendte evalueringsmetoder:

Økologisk arealtilskud evalueres ud fra antallet af hektar, og en reduceret N og CO₂ udledning på hhv. 10-17 kg N/ha og 0,79-0,82 kg CO₂-ækv./ha (Kilde: Fastsættelse af baseline 2021, AU <https://dce2.au.dk/pub/TR43.pdf>).

Da der ikke anvendes pesticider ved økologisk brug antages denne reduktion at være 100 %.

Det antages at biodiversiteten forbedres under økologisk drift, men der er ikke fast en kvantitativ forbedring.

Effekten mindskes af eventuel dødvægt i forbindelse med ordningen, dvs. arealer der ville blive dyrket økologiske på trods af at der ikke gives tilskud. Den reelle dødvægt er vanskelig at opgøre, men her er dødvægten estimeret som forskellen mellem kompensationsbehov og reelle kompensation, hvor kompensationen er større end kompensationsbehovet (ellers sættes dødvægten til 0). Hvor kompensationsbehovet beregnes som forskellen i driftsresultat pr ha efter ejeraflønning mellem de, der har modtaget ØA og en kontrol – som findes ud fra propensity score matching – nearest neighbour.

Problemer, der påvirker evalueringens resultaters gyldighed og pålidelighed:

Dødvægt beregnes ved at sammenligne økonomien i heltidsbedrifter, der har fået tilskud, med økonomien i

heltidsbedrifter, der ikke har fået tilskud, men som ellers ligner hinanden på andre kriterier (f.eks. størrelse og driftsgren). Det betyder, at hvis det går relativt bedre økonomisk for de bedrifter der har fået tilskud, vil det blive betegnet som dødvægt ved ordningen, uagtet at det kan være andre forhold, der giver dem den økonomiske fordel, som f.eks. den generelle økonomiske udvikling. Økologer har f.eks. overordnet set oplevet en forbedret økonomi de seneste år, hvilket skyldes udviklingen i markedet.

Estimaterne af dødvægt for økologisk arealtilskud viser en dødvægt på mellem 50 og 80 pct. i årene 2015-17, hvilket reducerer den reelle effekt af ordningen betydeligt, til de angivne 4-7.000 ton N og 340-350.000 ton CO₂-ækvivalenter. Der er store udsving i den estimerede dødvægt - dels når man ser på tværs af driftsgrene, og dels når man ser på dødvægten indenfor driftsgrene over år. Dette skyldes definitionen af kompensationsbehov, så et godt år for f.eks. økologiske svineproducenter vil give sig til udtryk ved en høj dødvægt. Derfor har kvægbedrifter generelt haft en høj dødvægt, mens planteproducenter har haft en lav dødvægt.

Den anvendte metode for beregning af dødvægt, har visse svagheder. For det første er der kun medregnet heltidsbedrifter, selvom langt over halvdelen af de økologiske bedrifter i Danmark er deltidsbedrifter (ca. 80-85%). Dermed er der tale om stor bias i forhold til de økologiske mælkeproducenter og svineproducenter, der alle er heltidsbedrifter, mens planteavlerne vil være stærkt underrepræsenterede, da de ofte er deltidsbedrifter. Efter nogle år med en relativ bedre økonomi i økologisk mælkeproduktion (2015 og 2016) og svineproduktion (2015-17), men ikke i økologisk planteproduktion (undtagen en beskedent fordel i 2016), taler det for, at den estimerede dødvægt overvurderer den reelle dødvægt. For det andet er estimatet af dødvægt baseret på den realiserede fordel ved økologisk produktion (udtrykt i driftsresultat) sammenlignet med konventionel produktion år for år i tilbageblik. Beregningerne viser således, at det alt andet lige for en del af de bedrifter, der indgår i beregningerne, har vist sig at være en økonomisk fordel at være økolog i et eller flere af de pågældende år. Der er dog tale om gennemsnit med store variationer både mellem bedrifter og år – og med undtagelse af de økologiske svineproducenter har der ikke været en økonomisk fordel i både 2015, 2016 og 2017. Ser man på 2018, er økonomien også blevet dårlig for de økologiske svineproducenter. Da økonomien i økologien svinger så meget mellem årene er det vurderingen, at den sikkerhed, der er i et stabilt tilskud spiller en stor rolle for landmændenes beslutninger om at overgå og senere forblive i økologisk drift. Denne ”stabilitets”-effekt af ordningen fanges ikke i beregningen af dødvægt.

Resultat:

Enhed	Værdi:
Reduceret ton N	4.000-7.000 ton N
Reduceret ton CO ₂	340.000-350.000 ton CO ₂ ækvivalenter
Reduceret pesticid	100 procent
Biodiversitet	Forbedret biodiversitet
Areal ha.	660.884

Konklusion:

Den egentlige effekt har ikke vist sig kvantificerbar. Dog tilsiger interventionslogikken at ordningen har bidraget fremme af kulstofopbevaring- og binding inden for landbrug og skovbrug.

7.a16) CEQ16-6A - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet støttet diversificering, oprettelse og udvikling af små virksomheder og jobskabelse?

Dette spørgsmål er ikke relevant for denne AIR-version

Ikke relevant for Danmark

7.a17) CEQ17-6B - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet støttet lokaludviklingen i landdistrikterne?

7.a17.a) Svar på evalueringsspørgsmål

LAG/LEADER:

Metoder: Besvarelsen er baseret på interviews med koordinatore og projektholdere, et spørgeskema til projektholdere, firmastatistik fra Danmarks Statistik samt udtræk fra IT-systemet PROMIS. I den registerbaserede undersøgelse har vi sammenlignet med en kontrolgruppe ud fra de samme nøgletræk som de deltagende virksomheder (branche, omsætning, alder, årsværk, geografi). Der kan være andre betydende faktorer som ikke inddrages med denne fremgangsmåde. PROMIS-systemet bygger på ansøgernes egne indberetninger og er derfor et udtryk for deres forventninger til projekterne.

Besvarelse: LEADER-indsatsen bidrager betydeligt til udviklingen i landdistrikterne gennem jobskabelse samt gennem forøgelse af lokalbefolkningens adgang til og brug af nye serviceydelser. Den registerbaserede måling viser, at virksomhederne bag de afsluttede LEADER-projekter fra 2015 ultimo 2016 havde signifikant flere arbejdspladser end en kontrolgruppe af virksomheder med lignende karakteristika. Udtræk fra projektholderes selvrapportering viser, at der slut 2018 er etableret 405 nye arbejdspladser, hvilket sandsynliggøres af registerundersøgelsen.

Konklusion: Det er vores konklusion at programmets bidrag til realisering af målsætningerne for dette fokusområde er tilfredsstillende. Allerede på baggrund af registerbaseret data fra 2015-2016 er der målbare effekter af LEADER-ordningen på antallet af årsværk.

7.a18) CEQ18-6C - I hvilket omfang har interventioner under landdistriktsudviklingsprogrammet forbedret adgangen til, brugen af og kvaliteten af informations- og kommunikationsteknologi (IKT) i landdistrikterne?

Dette spørgsmål er ikke relevant for denne AIR-version

Ikke relevant for Danmark

7.a19) CEQ19-PE - I hvilket omfang har synergieffekter mellem prioriteter og fokusområder øget effektiviteten i landdistriktsudviklingsprogrammet?

7.a19.a) Svar på evalueringsspørgsmål

LAG/LEADER:

Metoder: Besvarelsen bygger på interview med projektholdere, LAG-koordinatorer og en gennemgang af projektbeskrivelser. Der er ikke interviewet aktører fra de andre fokusområder.

Besvarelse: Evalueringen viser, at LEADER-indsatsen ikke har betydelige synergier eller effekter, der fremmer eller hæmmer de øvrige fokusområder i landdistriktsprogrammet. LEADER-indsatsen fungerer på mange måder som et bredere lokalsamfundsorienteret supplement til de mere landbrugsrettede indsatses.

Konklusion: Det er vores konklusion, at LEADER-ordningen fungerer efter hensigten og med de tilsigtede effekter, der ikke i noget betydeligt omfang berører andre indsatses under landdistriktsprogrammet.

7.a20) CEQ20-TA - I hvilket omfang har teknisk bistand bidraget til at nå de mål, som er fastsat i artikel 59, stk. 1, i forordning (EU) nr. 1303/2013 og i artikel 51, stk. 2, i forordning (EU) nr. 1305/2013?

7.a20.a) Svar på evalueringsspørgsmål

LAG/LEADER:

Metoder: Besvarelsen bygger på interview med LAG-koordinatorer, projektholdere og Netværkscentret samt en spørgeskemaundersøgelse med projektholdere. LAG-koordinatorerne indgår ikke formelt som teknisk bistand, men er i praksis afgørende for den tekniske bistands resultater.

Besvarelse: LAG-sekretariatet har i programperioden understøttet implementeringen af LEADER-indsatsen med særligt fokus på de primære opgaver i forhold til den administrative drift og de løbende ændringer, der er kommet af ordningen. Bemandingssituationen har gjort, at der har været mindre fokus på vidensdeling og kompetenceudvikling som ligger ud over den administrative del.

Implementeringen af IT-systemet PROMIS har ud over at mindske byrderne i ansøgningsforløbet haft en række positive effekter, herunder at øge projektansøgningernes kvalitet samt at gøre ansøgningerne mere sammenlignelige. Det har styrket og ensartet udvælgelsesprocessen på tværs af LAG'erne.

Konklusion: Den tekniske bistand har i tilfredsstillende grad bidraget til at implementere og drive ordningen.

7.a21) CEQ21-RN - I hvilket omfang har det nationale landdistriktsnetværk bidraget til at nå de mål, der er fastsat i art. 54, stk. 2 i forordning (EU) nr. 1305/2013?

7.a21.a) Svar på evalueringsspørgsmål

Landdistriktsnetværket har været understøttende til at nå programmets mål. Netværket har gennem blandt

andet via tilskudsordninger og andre tiltag fra landdistriktsprogrammet gennemført et stort antal informationsaktiviteter.

7.a22) CEQ22-EM - I hvilket omfang har landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til nå Europa 2020-strategiens overordnede mål om at øge beskæftigelsesfrekvensen for befolkningen i alderen 20-64 til mindst 75 %?

7.a22.a) Svar på evalueringsspørgsmål

LAG/LEADER:

Metoder: Interview, survey samt en kvantitativ registerundersøgelse, hvor kontrolgruppen er konstrueret som en kontrafaktisk kontrolgruppe.

Besvarelse: Evalueringen viser, at ordningen har en positiv effekt på de tilskudsmodtagende virksomheder allerede et år efter tilsagn. LEADER-indsatsen bidrager desuden som et supplement til andre jobskabende ordninger og er særlig anvendt af små- og mellemstore virksomheder, hvoraf mange er nystartede.

Konklusion: Ordningen bidrager tilfredsstillende med øget beskæftigelse i en bred gruppe af virksomheder i landdistrikterne.

7.a23) CEQ23-RE - I hvilket omfang har landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til at nå Europa 2020-strategiens overordnede mål om, at 3 % af EU's BNP skal investeres i forskning, udvikling og innovation?

7.a23.a) Svar på evalueringsspørgsmål

Metode: Interventionslogikken er blevet gennemgået. Der blev udviklet et analysedesign, men data har ikke understøttet den analytiske tilgang, da tilgængelig data udelukkende er baseret på egenrapportering fra tilskudsmodtagere.

Besvarelse: Det vurderes at støtteordningen har bidraget til at fremme vidensoverførsel og innovation, samt implementering af nye teknologier og nye processer og praksisser.

Konklusion: Der er anvendt LDP-midler til at styrke vidensoverførsel og innovation.

7.a24) CEQ24-CL - I hvilket omfang har landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til begrænsning af og tilpasning til klimaændringer for at nå Europa 2020-strategiens overordnede mål om, at udslippet af drivhusgasser skal mindskes med mindst 20 % i forhold til 1990-niveauet og med 30 % på visse vilkår, til at øge andelen af vedvarende energi i det endelige energiforbrug til 20 % og at øge energieffektiviteten med 20 %?

7.a24.a) Svar på evalueringsspørgsmål

Metode: LDP-ordningen Økologisk arealtilskud er evalueret ud fra antallet af støttede hektar, og den fastsatte effekt på N og CO₂. Effekten mindskes af eventuel dødvægt i forbindelse med ordningen, dvs. arealer der ville blive dyrket økologiske på trods af at der ikke gives tilskud. Dødvægten beregnes som forskellen mellem kompensationsbehov og reelle kompensation, hvor kompensationen er større end kompensationsbehovet (ellers sættes DW =0). Hvor kompensationsbehovet beregnes som forskellen i driftsresultat pr ha efter ejeraflønning mellem de, der har modtaget ØA og en kontrol – som findes ud fra propensity score matching – nearest neighbor.

For de øvrige ordninger, der bidrager til reduktion af drivhusgasser er interventionslogikken gennemgået, og der er udarbejdet en kvantitativt baseret analysedesign. Effektevaluering af de enkelte teknologier, der er givet støtte til har ikke været muligt at dataunderstøtte, derfor beskrives effekten rent kvalitativt.

Besvarelse: Ordningen økologisk arealtilskud har bidraget med reduktion af CO₂-ækvivalenter svarende til mellem 340.000-350.000 tons CO₂. Derudover bidrager flere interventioner til at nedbringe landbrugets udledning af drivhusgasser og ammoniak og øge energieffektiviteten i landbruget og inden for fødevarerforarbejdningen.

Konklusion: LDP-midlerne er anvendt til at reducere udledningen af drivhusgasser og forbedring af energieffektiviteten.

7.a25) CEQ25-PO - I hvilket omfang har landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til at nå Europa 2020-strategiens overordnede mål om at få nedbragt antallet af indbyggere i EU, som lever under den nationale fattigdomsgrænse?

7.a25.a) Svar på evalueringsspørgsmål

LAG/LEADER:

Metoder: Kvantitativ registerundersøgelse og interview.

Besvarelse: LEADER-indsatsen bidrager til målet gennem jobskabelse og gennem at aktivere virksomheder og foreningsliv i lokalsamfundsudvikling. Ordningen bidrager dermed til en omstillingskapacitet i landdistrikterne.

Konklusion: Det er vores konklusion, at ordningen indgår positivt i et samspil med andre ordninger, tilbud og fonde som er med til at skabe et varieret beskæftigelsesudbud i landdistrikterne samt en øget omstillingskapacitet.

7.a26) CEQ26-BI - I hvilket omfang har landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til at forbedre miljøet og nå målet for EU's biodiversitetsstrategi om at standse tabet af biodiversitet og forringelsen af økosystemtjenester og at genskabe dem?

7.a26.a) Svar på evalueringsspørgsmål

Metode: Til evaluering af støtteordningen Pleje af græs- og naturarealer er anvendt antallet af hektar, da der ikke findes en brugbar kvantificering af biodiversitet forbedringerne i forbindelse med programmet.

Dødvægten er beregnet ud fra differencen for støttesatser opgjort pr areal- og dyreholdstype af IFRO (Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi) og den faktisk udbetalte støttesats.

For de øvrige ordninger, der bidrager til øget biodiversitet er interventionslogikken gennemgået, og der er udarbejdet et kvantitativt baseret analysedesign. Effektevaluering af de interventioner, der er givet støtte til har ikke været muligt at dataunderstøtte, derfor beskrives effekten rent kvalitativt.

Besvarelse: Evalueringen viser at LDP-midlerne har bidraget til at sikre eller forbedre bevaringsstatus for naturtyper og arter på særligt udpegede Natura 2000-arealer, bevare og fremme den biologiske mangfoldighed ved at skabe gode levevilkår for dyr og planter, bevare og fremme miljø-, natur-, klima-, kultur- og landskabsmæssige værdier, etablere forbindelseslinjer i landskabet og øge andelen af småbiotoper, oprensning af søer, reetablering af stendiger, eller etablering af jorddiger/stendynger og dermed forbedret biodiversitet og tilstanden for beskyttede natur- og dyretyper.

Konklusion: LDP-midlerne er anvendt til at forbedre biodiversiteten.

7.a27) CEQ27-CO - I hvilket omfang har landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til den fælles landbrugspolitik mål om at fremme landbrugets konkurrenceevne?

7.a27.a) Svar på evalueringsspørgsmål

Metode: For at kunne se hvordan et tilskud påvirker en bedrifts økonomi, sammenlignes bedrifter, der har modtaget tilskud, med bedrifter, der ikke har modtaget tilskud.

Konkret gøres det vha. propensity score matching metoden – nearest neighbor. Hvor man finder bedrifter, der ligner hinanden på en række punkter (f.eks. driftsgren, uddannelse, driftsresultat foregående år) – hvor forskellen er, at den ene modtager tilskud og den anden er en kontrol bedrift.

Herefter kan man sammenligne udviklingen i bedrifternes driftsresultat, og beregne forskellen – og dermed effekten af ordningen.

For de andre ordninger, der understøtter formålet er interventionslogikken er blevet gennemgået. Der blev udviklet et kvantitativt analysedesign, men data har ikke understøttet denne tilgang, derfor afrapporteres der udelukkende kvalitativt for de øvrige ordninger.

Besvarelse: Miljøteknologiordningerne har forbedret driftsresultatet for støttemodtagerne med 149.612.256,41 kr. Derudover bidrager flere ordninger til at modernisere, forbedre produktiviteten og ressourceeffektiviteten i landbruget.

Konklusion: LDP-midlerne har bidraget til at forbedre de økonomiske resultater, omstrukturering og

modernisering af bedrifter, der har modtaget støtte.

7.a28) CEQ28-SU - I hvilket omfang har landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til den fælles landbrugspolitik mål om at sikre bæredygtig forvaltning af naturressourcer og klimatiltag?

7.a28.a) Svar på evalueringsspørgsmål

Metode: Støtteordningen Økologisk arealtilskud evalueres ud fra antallet af hektar, og den fastsatte effekt på N og CO₂. Effekten mindskes af eventuel dødvægt i forbindelse med ordningen, dvs. arealer der ville blive dyrket økologiske på trods af at der ikke gives tilskud. Dødvægten beregnes som forskellen mellem kompensationsbehov og reelle kompensation, hvor kompensationen er større end kompensationsbehovet (ellers sættes DW =0). Hvor kompensationsbehovet beregnes som forskellen i driftsresultat pr ha efter ejer aflønning mellem de, der har modtaget ØA og en kontrol – som findes ud fra propensity score matching – nearest neighbor.

Til evaluering af støtteordningen Pleje af græs- og naturarealer er anvendt antallet af hektar, da der ikke findes en brugbar kvantificering af biodiversitet forbedringerne i forbindelse med programmet.

Dødvægten er beregnet ud fra differencen for støttesatser opgjort pr areal- og dyreholdstype af IFRO (Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi) og den faktisk udbetalte støttesats.

For de øvrige ordninger, er interventionslogikken gennemgået, og der er udarbejdet et kvantitativt baseret analysedesign. Effektevaluering af de interventioner, der er givet støtte til har ikke været muligt at dataunderstøtte, derfor beskrives effekten rent kvalitativt.

Besvarelse: Ordningen økologisk arealtilskud har bidraget med reduktion af CO₂-ækvivalenter svarende til mellem 340.000-350.000 tons CO₂ og en reduktion af mellem 4.000-7.000 tons kvælstof og 100 pct. reduktion af pesticider på de støtteberettigede arealer. Derudover er 660.884 ha. omlagt fra konventionelt til økologisk landbrug. Ydermere bidrager flere interventioner til at nedbringe landbrugets udledning af drivhusgasser, kvælstof og ammoniak og øge energieffektiviteten i landbruget og inden for fødevarerforarbejdningen.

Konklusion: LDP-midlerne er anvendt til at bistå en bæredygtig anvendelse af naturressourcerne.

7.a29) CEQ29-DE - I hvilket omfang har landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til den fælles landbrugspolitik mål om at nå frem til en afbalanceret territorial udvikling af økonomien og samfundene i landdistrikterne, herunder skabelse og opretholdelse af beskæftigelse?

7.a29.a) Svar på evalueringsspørgsmål

LAG/LEADER:

Metoder: Kvantitativ registerundersøgelse og interview.

Besvarelse: LEADER-indsatsen er et af få offentlige udviklingsværktøjer målrettet omstilling af landdistrikterne og støtter både virksomheder og civilsamfundsforeninger. Ordningen indgår positivt i et

samspil med andre ordninger, tilbud og fonde om at aktivere lokale ressourcer og potentialer, som er medvirkende til at øge områdernes attraktivitet og skabe lokal udvikling.

Konklusion: I forhold til de afsatte midler bidrager LEADER-indsatsen tilfredsstillende til en balanceret territorial udvikling i landdistrikterne i kraft af jobskabelse og øget omstillingskapacitet blandt private og civile aktører.

7.a30) CEQ30-IN - I hvilket omfang har landdistriktsudviklingsprogrammet bidraget til at fremme innovation?

7.a30.a) Svar på evalueringsspørgsmål

LAG/LEADER:

Metoder: Interview med LAG-koordinatorer samt interview og spørgeskemaundersøgelse med projektholdere. Innovation tolkes meget bredt i LEADER-ordningen som omstilling, nytænkning og i det hele taget som brud med status quo.

Besvarelse: LEADER-ordningen bidrager til innovation gennem investeringer i nytænkende og eksperimenterende landdistriktsudvikling. LEADER fremmer på den måde iværksætteri i landdistriktsområder, samt en omstilling og diversificering af erhvervslivet. Der lægges særlig vægt på at fremme netværk, hvilket skaber øget samarbejde og koordinering mellem erhvervslivet, foreninger, borgere, og i nogen grad kommuner. For rammevilkårsprojekter leder kravet til at inddrage interessenter i ansøgningsfasen og til et bredt lokalt ejerskab af projekterne. Ordningen støtter nye løsninger gennem styrket samarbejde og øget omstillingskapacitet.

Konklusion: LEADER har en tydelig rolle i forhold til at fremme nytænkning og innovation. Risikovillig kapital muliggør realisering og yderligere finansiering til nyetablering eller udvikling af eksisterende virksomheder. LEADER adresserer samfundsmæssige problemstillinger, f.eks. ved at støtte etablering af nye fritidstilbud til ældre og introduktion af socialøkonomiske virksomhedsmodeller.

7.a31) PSEQ01-FA - Programspecifikke evalueringsspørgsmål, der er forbundet med programspecifikke fokusområder

Dette spørgsmål er ikke relevant for denne AIR-version

7.a32) PSEQ02-FA - Programspecifikke evalueringsspørgsmål, der er forbundet med programspecifikke fokusområder

Dette spørgsmål er ikke relevant for denne AIR-version

7.a33) PSEQ03-FA - Programspecifikke evalueringsspørgsmål, der er forbundet med programspecifikke fokusområder

Dette spørgsmål er ikke relevant for denne AIR-version

7.a34) PSEQ04-FA - Programspecifikke evalueringsspørgsmål, der er forbundet med programspecifikke fokusområder

Dette spørgsmål er ikke relevant for denne AIR-version

7.a35) PSEQ05-FA - Programspecifikke evalueringsspørgsmål, der er forbundet med programspecifikke fokusområder

Dette spørgsmål er ikke relevant for denne AIR-version

7.a36) PSEQ01-TOPIC - Programspecifikke evalueringsspørgsmål, der er forbundet med programspecifikt evalueringsemne

Dette spørgsmål er ikke relevant for denne AIR-version

7.a37) PSEQ02-TOPIC - Programspecifikke evalueringsspørgsmål, der er forbundet med programspecifikt evalueringsemne

Dette spørgsmål er ikke relevant for denne AIR-version

7.a38) PSEQ03-TOPIC - Programspecifikke evalueringsspørgsmål, der er forbundet med programspecifikt evalueringsemne

Dette spørgsmål er ikke relevant for denne AIR-version

7.a39) PSEQ04-TOPIC - Programspecifikke evalueringsspørgsmål, der er forbundet med programspecifikt evalueringsemne

Dette spørgsmål er ikke relevant for denne AIR-version

7.a40) PSEQ05-TOPIC - Programspecifikke evalueringsspørgsmål, der er forbundet med programspecifikt evalueringsemne

Dette spørgsmål er ikke relevant for denne AIR-version

7.b) Tabel med resultatindikatorer

Resultatindikator navn og enhed (1)	Målværdi (2)	Største værdi (3)	Sekundært bidrag (4)	LEADER/CLLD bidrag (5)	LDP i alt (6)=3+4+5	Bemærkninger (højest 500 tegn)
R1 / T4: procentdel af landbrugsbedrifter med støtte fra et regionalt udviklingsprogram til investeringer i omstrukturering eller modernisering (fokusområde 2A)	2,23	1,08	Ikke relevant	0,00	1,08	
R2: Change in Agricultural output on supported farms/AWU (Annual Work Unit) (focus area 2A)* (GROSS VALUE)	Ikke relevant					Gennemgangen af interventionslogikken understøtter at output i støttede projekter er steget. Datamangel har dog gjort at det ikke er muligt at beregne LDPs bidrag.
R2: Change in Agricultural output on supported farms/AWU (Annual Work Unit) (focus area 2A)* (NET VALUE)	Ikke relevant					Gennemgangen af interventionslogikken understøtter at output i støttede projekter er steget. Datamangel har dog gjort at det ikke er muligt at beregne LDPs bidrag.
R3 / T5: procentdel af landbrugsbedrifter, der har forretningsmæssige udviklingsplaner/investeringer for unge landbrugere, der har fået støtte fra regionale udviklingsprogrammer (fokusområde 2B)		0,00	Ikke relevant	0,00	0,00	
R4 / T6: procentdel af landbrugsbedrifter, der modtager støtte for deltagelse i kvalitetsordninger, lokale markeder og korte forsyningskredsløb samt producentforeninger/-organisationer (fokusområde 3A)		0,00	Ikke relevant	0,00	0,00	
R5 / T7: procentdel af bedrifter, der deltager i risikostyringsordninger (fokusområde 3B)		0,00	Ikke relevant	0,00	0,00	
R6 / T8: procentdel af skove/andre træbevoksede områder under forvaltningskontrakter for at støtte biodiversitet (fokusområde 4A)	0,48	3,03	Ikke relevant	0,00	3,03	
R7 / T9: procentdel af landbrugsjord under forvaltningskontrakter for at støtte biodiversitet og/eller landskaber (fokusområde 4A)	16,49	11,41	Ikke relevant	0,00	11,41	
R8 / T10: procentdel af landbrugsjord under forvaltningskontrakter for at forbedre vandforvaltningen (fokusområde 4B)	12,36	8,76	Ikke relevant	0,00	8,76	
R9 / T11: procentdel af skovbrugsjord under forvaltningskontrakter for at forbedre vandforvaltningen (fokusområde 4B)	0,05	0,22	Ikke relevant	0,00	0,22	
R10 / T12: procentdel af landbrugsjord, der er under forvaltningskontrakter for at forbedre forvaltningen af jorden og/eller forhindre jorderosion (fokusområde 4C)	11,62	8,95	Ikke relevant	0,00	8,95	
R11 / T13: procentdel af skovbrugsarealer, der er under forvaltningskontrakter for at forbedre	0,00	0,00	Ikke relevant	0,00	0,00	

forvaltningen af jorden og/eller forhindre jorderosion (fokusområde 4C)						
R12 / T14: procentdel af kunstvandede arealer, der omstilles til mere effektive vandingssystemer (fokusområde 5A)		0,00	Ikke relevant	0,00	0,00	
R13: Increase in efficiency of water use in agriculture in RDP supported projects (focus area 5A)*	Ikke relevant					Interventionslogikken understøtter ikke LDPs bidrag til denne.
R14: Increase in efficiency of energy use in agriculture and food-processing in RDP supported projects (focus area 5B)*	Ikke relevant					Gennemgangen af interventionslogikken understøtter at energieffektiviteten i støttede projekter er steget. Datamangel har dog gjort at det ikke er muligt at beregne LDPs bidrag.
R15: Renewable energy produced from supported projects (focus area 5C)*	Ikke relevant					På grund af datamangel er det ikke muligt at beregne hvor meget vedvarende energi, der er blevet produceret af støttede projekter.
R16 / T17: procentdel af storkreaturenheder, der er påvirket af investeringer i forvaltning af dyreenheder med henblik på en reduktion af drivhusgas- og/eller ammoniakudledninger (fokusområde 5D)	3,88	1,71	Ikke relevant	0,00	1,71	
R17 / T18: procentdel af landbrugsjord, der er under forvaltningskontrakter rettet mod reduktion af drivhusgas- og/eller ammoniakudledninger (fokusområde 5D)	0,42	0,28	Ikke relevant	0,00	0,28	
R18: Reduced emissions of methane and nitrous oxide (focus area 5D)*	Ikke relevant					På grund af datamangel er det ikke muligt at beregne reduktionen i udledning af methan og nitrogenoxid.
R19: Reduced ammonia emissions (focus area 5D)*	Ikke relevant					På grund af datamangel er det ikke muligt at beregne reduktionen i udledning ammoniak.
R20 / T19: procentdel af landbrugsjord og skovområder, der er under forvaltningskontrakter for at bidrage til kulstofbinding og -opbevaring (fokusområde 5E)		7,67	Ikke relevant	0,00	7,67	
R21 / T20: Jobs created in supported projects (focus area 6A)						Interventionslogikken understøtter ikke LDPs bidrag til denne.
R22 / T21: procentdel af befolkningen i landdistrikter, der er omfattet af lokaludviklingsstrategier (fokusområde 6B)	50,87	54,10	Ikke relevant		54,10	
R23 / T22: procentdel af befolkningen i landdistrikter, der nyder godt af forbedrede tjenesteydelser/infrastruktur (fokusområde 6B)	5,06	5,61	Ikke relevant	0,06	5,67	
R24 / T23: Stillinger skabt i støttede projekter (Leader) (fokusområde 6B)	1.137,00	405,00	Ikke relevant		405,00	
R25 / T24: procentdel af befolkningen i landdistrikter, der nyder godt af nye eller forbedrede tjenesteydelser/infrastruktur (IKT) (fokusområde 6C)		0,00	Ikke relevant	0,00	0,00	

7.c) Tabel med yderligere og programspecifikke indikatorer, der blev anvendt til at understøtte evalueringens resultater

Ingen yderligere eller programspecifikke indikatorer er defineret

7.d) Tabel med effektindikatorer for den fælles landbrugspolitik

Navn på almindelig effektindikator	Enhed	Ajourført indikatorværdi	Bidrag til landdistriktsudviklingsprogrammet	Bemærkninger (højest 500 tegn)
1. Virksomhedsindkomst i landbruget / Landbrugeres levestandard	EUR/årsarbejdsenhed			N/A
2. Faktorindkomst i landbruget / i alt	EUR/årsarbejdsenhed	40.284,72		Gennemgangen af interventionslogikken understøtter at faktorindkomsten i landbruger er steget. Datamangel har dog gjort at det ikke er muligt at beregne LDPs bidrag. 2017
3. Totalfaktorproduktivitet i landbruget / i alt (indeks)	Indeks 2005=100	96,14		Gennemgangen af interventionslogikken understøtter at totalfaktorproduktiviteten i landbruger er steget. Datamangel har dog gjort at det ikke er muligt at beregne LDPs bidrag. 2016
7. Drivhusgasemissioner fra landbruget / samlet landbrug (CH ₄ og N ₂ O og udledninger til jord/fjernelse af jord)	1000 t CO ₂ -ækvivalent	14.773,19	350,00	Det vurderes at LDPs bidrag er væsentligt større end angivet, da interventionslogikken for flere ordninger understøtter nedsættelse emissioner fra landbruget. Pga. datamangel er dog ikke at kvantificere dette yderligere.
7. Drivhusgasemissioner fra landbruget / andel af de samlede drivhusgasudledninger	% af de samlede nettoemissioner	26,57		Da det ikke har været muligt at vurdere LDPs bidrag, kan procentdelen ikke udregnes.
7. Drivhusgasemissioner fra landbruget / ammoniakemissioner fra landbruget	1 000 ton NH ₃	68,98		På grund af datamangel har det ikke været muligt at vurdere LDPs bidrag til nedbringelse af ammoniakudledning. Interventionslogikken for flere ordninger understøtter dog en nedsættelse.
8. Indeks over fugle på landbrugsjord / i alt (indeks)	Indeks 2000=100	88,30		Interventionslogikken tilsiger at LDP har bidraget positivt til øge antallet af fugle på landbrugsjord, men pga. datamangel har det ikke været muligt at kvantificere.
9. Landbrug af høj naturværdi / i alt	% af den samlede ULA	5,60		
10. Vandindvinding i landbrug / i alt	1000 m ³	96.900,00		Interventionslogikken understøtter ikke LDPs bidrag til denne.
11. Vandkvalitet / Potentielt overskud af kvælstof på landbrugsjord	kg N/ha/år	80,00		På grund af datamangle er det ikke muligt at kvantificere om mængden af overskydende kvælstof er faldet, men interventionslogikken understøtter at LDP har bidraget positivt til et fald.
11. Vandkvalitet / Potentielt overskud af fosfor på landbrugsjord	kg P/ha/år	7,00		På grund af datamangle er det ikke muligt at kvantificere om mængden af overskydende fosfor er faldet, men interventionslogikken understøtter at LDP har bidraget positivt til et fald.
11. Vandkvalitet / Nitrater i ferskvand — overfladevand: høj kvalitet	% af målestederne	15,00		Interventionslogikken understøtter af mængden af nitrater i overfladevand er faldet, men pga. datamangel har det ikke været muligt at kvantificere.
11. Vandkvalitet / Nitrater i ferskvand — overfladevand: middel kvalitet	% af målestederne	80,00		Interventionslogikken understøtter af mængden af nitrater i overfladevand er faldet, men pga. datamangel har det ikke været muligt at kvantificere.
11. Vandkvalitet / Nitrater i ferskvand — overfladevand: ringe kvalitet	% af målestederne	5,00		Interventionslogikken understøtter af mængden af nitrater i overfladevand er faldet, men pga. datamangel har det ikke været muligt at kvantificere.

11. Vandkvalitet / Nitrater i ferskvand — grundvand: høj kvalitet	% af målestederne	63,59		Interventionslogikken understøtter af mængden af nitrater i grundvand er faldet, men pga. datamangel har det ikke været muligt at kvantificere.
11. Vandkvalitet / Nitrater i ferskvand — grundvand: middel kvalitet	% af målestederne	15,90		Interventionslogikken understøtter af mængden af nitrater i grundvand er faldet, men pga. datamangel har det ikke været muligt at kvantificere.
11. Vandkvalitet / Nitrater i ferskvand — grundvand: Ringe kvalitet	% af målestederne	20,52		Interventionslogikken understøtter af mængden af nitrater i grundvand er faldet, men pga. datamangel har det ikke været muligt at kvantificere.
12. Jordbundens organiske materiale i agerjord / Samlede skøn for indholdet af organisk kulstof	mio. tons	258,00		Interventionslogikken understøtter af mængden af organisk materiale i agerjord er steget, men pga. datamangel har det ikke været muligt at kvantificere.
12. Jordbundens organiske materiale i agerjord / Gennemsnitligt organisk kulstofindhold	g/kg	26,00		Interventionslogikken understøtter af mængden af organisk materiale i agerjord er steget, men pga. datamangel har det ikke været muligt at kvantificere.
13. Vanderosion af jord / andel af tab af jord ved vanderosion	tons/ha/år	0,50		Interventionslogikken understøtter ikke LDPs bidrag til dette.
13. Vanderosion af jord / landbrugsområde, der er påvirket	1000 ha	0,12		Interventionslogikken understøtter ikke LDPs bidrag til dette.
13. Vanderosion af jord / landbrugsområde, der er påvirket	% af landbrugsområdet	0,00		Interventionslogikken understøtter ikke LDPs bidrag til dette.
14. Beskæftigelsesfrekvens / * landdistrikt (tyndt befolket) (15-64 år)	%	74,56		Interventionslogikken understøtter ikke direkte LDPs bidrag til dette, mender kan være afledte effekter.
14. Beskæftigelsesfrekvens / * landdistrikt (tyndt befolket) (20-64 år)	%	77,27		Interventionslogikken understøtter ikke direkte LDPs bidrag til dette, mender kan være afledte effekter.
15. Fattigdomsprocent / i alt	% af den samlede befolkning	17,20		Interventionslogikken understøtter ikke LDPs bidrag til dette.
15. Fattigdomsprocent / * landdistrikt (tyndt befolket)	% af den samlede befolkning	13,10		Interventionslogikken understøtter ikke LDPs bidrag til dette.
16. BNP pr. indbygger / * landdistrikt	KKS-indeks (EU27=100)	101,78		Interventionslogikken foreskriver at LDP bidrager positivt til at øge BNP pr. indbygger.

8. GENNEMFØRELSE AF FORANSTALTNINGER UNDER HENSYNTAGEN TIL DE PRINCIPPER, DER ER FASTSAT I ARTIKEL 5, 7 OG 8 I FORORDNING (EU) NR. 1303/2013

8.a) Fremme af ligestilling mellem mænd og kvinder og ikke-forskelsbehandling (artikel 7 i forordning (EU) nr. 1303/2013)

Ikke-diskrimination og tilgængelighed for personer med handicap er et generelt princip i det danske samfund. I henhold til dansk lov er der desuden forbud mod forskelsbehandling på grund af køn for enhver arbejdsgiver, myndighed og organisation inden for offentlig forvaltning og almen virksomhed. Jf. ligestillingsloven.

Den danske lovgivning, der udmønter landdistriktsprogrammet, fastsætter betingelserne for at modtage støtte. Ingen ansøger vil således på grundlag af køn, race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicaps, alder eller seksuel orientering blive forhindret i at ansøge om og opnå støtte under landdistriktsprogrammet. Disse personlige forhold – bortset fra alder, hvis ansøgningen kommer fra en person under 18 år – vil ikke indgå i vurderingen af en ansøgning. Alene forhold, der har betydning for gennemførelse af projektet eller overholdelse af ansøgnings- og tilsagnsbetingelserne, vil kunne indgå i vurderingen.

Gennemførelse af den administrative kontrol, herunder kravet om dobbelt sagsbehandling og fysisk kontrol, vil løbende sikre overholdelse af regelsættet. Desuden er der etableret klageadgang, der sikrer en fornyet gennemgang af ansøgningen af en anden myndighed i tilfælde af indgivelse af klage.

8.b) Bæredygtig udvikling (artikel 8 i forordning (EU) nr. 1303/2013)

Indsatsen i landdistriktsprogrammet vurderes at være i overensstemmelse med princippet om bæredygtig udvikling og målet om at bevare, beskytte og forbedre miljøet under hensyntagen til 'forureneren betaler-princippet'. Ca. 69 pct. af midlerne er afsat til støtte under prioritet 4. Støtte i landdistriktsprogrammet anvendes ikke til at implementere allerede gældende krav til reduktion af miljøpåvirkninger, herunder fx implementering af lovbundne krav til enkelvirksomheders miljøindsats eller oprydning efter tidligere forurening. Der gives alene tilskud til frivillige projekter, som ligger ud over minimumskrav som følge af lovgivning. Ved tilskud til produktive investeringer i maskiner, udstyr og staldinventar m.m. er det et krav, at investeringerne lever op til gældende standarder.

Næsten 80 pct. af den programmets finansielle ramme er afsat til foranstaltninger, der i forskelligt omfang kan bidrage til klimamålsætninger, herunder om reduktion af landbrugets udledninger af drivhusgasser. Det tilstræbes så vidt muligt, at der er positive synergieffekter mellem indsatsen for fremme af natur-, miljø- og klimamålsætningerne inden for landbrug og skovbrug. Ordninger med direkte relevans for klimaet er visse investeringer i miljøteknologier, herunder gylleforsuring, og lavbundsprojekter. Dertil kommer sekundære effekter af ordninger med andre formål.

Følgende virkemidler under landdistriktsprogrammet er funktionelle i forhold til klimahensyn, idet de er effektive i forhold til at øge kulstofbinding: Skovrejsning, økologisk arealtilskud, lavbundsprojekter,

etablering og fastholdelse af vådområder på landbrugsjord samt genetablering af naturlig hydrologi i Natura

8.c) Rollen for de partnere, der er omhandlet i artikel 5 i forordning (EU) nr. 1303/2013 vedrørende programmets gennemførelse

Overvågningsudvalget

Overvågningsudvalget for landdistriktsprogrammet 2014-2020 (Landdistriktsudvalget) er bredt sammensat af repræsentanter for bl.a. de relevante ministerier, Danske Regioner, Kommunernes Landsforening, Landbrug & Fødevarer, Økologisk Landsforening, Dansk Skovforening, Dansk Gartneri, DI Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet, Dansk Ornitologisk Forening, Landdistrikternes Fællesråd, Sammenslutningen af Danske Småøer, de lokale aktionsgrupper, arbejdsmarkedets parter og Institut for Menneskerettigheder. Desuden deltager EU-Kommissionen i udvalgets arbejde som rådgiver.

Der er afholdt to udvalgmøder om året i perioden 2014-2017. I 2018 er der afholdt et udvalgmøde.

Landdistriktsudvalget følger implementeringen af landdistriktsprogrammet. Der har bl.a. været drøftet følgende emner på udvalgets møder i perioden 2017-2018:

- Status for fremdrift af landdistriktsprogrammet 2014-2020, herunder orientering om økonomisk fremdrift og afløb, tilsagnsgivning, udbetalinger, resultater og ansøgningsrunder for støtteordninger.
- Status for etablering af lokale aktionsgrupper.
- Orientering om kommunikationsstrategi for programperioden 2014-2020.
- Orientering om aktivitetsplaner for det danske landdistriktsnetværk.
- Orientering om status på revisionsbesøg.
- Høring om forslag til ændringer af landdistriktsprogrammet 2014-2020.
- Orientering om handlingsplanen for opfølgning på slutevalueringen af landdistriktsprogrammet 2007-2013.
- Orientering om forslag til nyt forordningsgrundlag for landdistriktspolitikken post 2020.

Desuden har Landdistriktsudvalget behandlet og godkendt gennemførelsesrapporterne for 2016 og 2017 og 2018 inden de blev fremsendt til EU-Kommissionen.

9. FREMSKRIDT I FORBINDELSE MED AT SIKRE EN INTEGRERET TILGANG TIL ANVENDELSEN AF ELFUL OG ANDRE FINANSIELLE EU-INSTRUMENTER

Muligheden for at gennemføre integrerede territoriale investeringer (ITIs) anvendes ikke i Danmark.

I Danmark bliver indsatsen under ”Lokaludvikling styret af lokalsamfundet” gennemført under både Landdistriktsfonden og Hav- og Fiskerifonden. LAG-ordningen er den indsats, der gennemføres af lokale aktionsgrupper under landdistriktsprogrammet. FLAG-ordningen er den indsats, der gennemføres af lokale aktionsgrupper etableret under det danske Hav- og fiskeriudviklingsprogram.

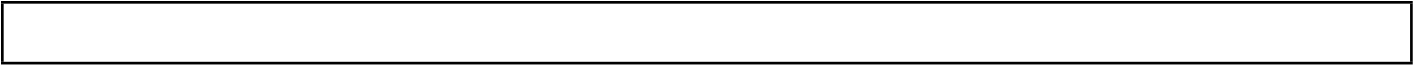
Både LAG- og FLAG-ordningen bliver administreret af den samme afdeling i Erhvervsstyrelsen under Erhvervsministeriet. Herved sikres det, at der er en tæt dialog og samarbejde mellem LAG og FLAG. Overordnet er der to måder, hvorpå der sikres en integreret tilgang til midlerne mellem de to områder LAG og FLAG. Det første er koordinatorene, og det andet er IT-systemet Promis.

1. Ud af de 10 FLAG-koordinatører, der er ansat, er syv af dem også ansat som LAG-koordinatører. Dette sikrer, at hvis der er projekter, som kan få støtte fra begge ordninger, vejleder koordinatorene dem til det. Der afholdes 3 fælles koordinatormøder for både LAG og FLAG om året, hvor koordinatorene deler erfaringer og lærer af hinanden. Herved skabes der et godt samarbejde mellem koordinatorene, som bedre kan vejlede projektansøgerne til at søge midler fra andre EU-fonde. I tilknytning til 1-2 af disse møder besøger deltagerne projekter. Dette bidrager til at inspirere de andre koordinatører med hensyn til indholdet i projekterne, men også det finansielle aspekt af projekterne. Der har været afholdt flere kurser for koordinatorene, hvor multifunding har været en del af programmet.

2. IT-systemet Promis (Project Management Information System) indeholder ansøgningsskema, projektprioriteringsværktøj for de lokale aktionsgrupper, slutrapportskema og selvevalueringsværktøj. Der er to systemer, dvs. et til FLAG og et andet til LAG. Disse systemer er bygget ens op, således at det er nemt og genkendeligt for projektholderne, hvis de søger om støtte under begge ordninger.

Der har frem til juni 2019 kun været to projekter, hvor der er ansøgt om både LAG- og FLAG-midler. Der er dog en del flere virksomheder, som søger fra begge fonde, men til forskellige projekter. Det drejer sig om 24 virksomheder.

I arbejdet med at godkende projekterne tjekkes disse for mulig overfinansiering, idet projektansøgerne er forpligtede til at lave en finansieringsplan, som skal sendes ind sammen med ansøgningen. Af denne plan fremgår det, om projektet modtager finansiell støtte fra andre, herunder andre EU-fonde. Herved tjekker sagsbehandlerne, at der ikke gives for meget EU-tilskud til de enkelte projekter.

10. RAPPORT OM GENNEMFØRELSEN AF FINANSIELLE INSTRUMENTER (ARTIKEL 46 I FORORDNING (EU) NR. 1303/2013)

30A. Er den forudgående vurdering begyndt?	Nej
30B. Er den forudgående vurdering afsluttet?	Nej
30. Datoen for afslutningen af den forudgående vurdering	-
31.1. Er udvælgelses- eller udpegelsesprocessen allerede iværksat?	Nej
13A. Er finansieringsaftalen blevet underskrevet?	Nej
13. Dato for undertegnelse af finansieringsaftale med det organ, der gennemfører det finansielle instrument	-

11. REGISTRERINGSTABELLER FOR FÆLLES OG PROGRAMSPECIFIKKE INDIKATORER OG KVANTIFICERED E MÅLVÆRDI ER

Se overvågningsbilag

Bilag II

Detaljeret tabel, som viser gennemførelsesniveauet for fokusområder, inklusive outputindikatorer

Fokusområde 1A							
FA/M	Målingindikatornavn	Periode	Baseret på godkendt (hvor relevant)	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Mål 2025
1A	T1: procentdel af udgifterne i henhold til artikel 14, 15 og 35 i forordning (EU) nr. 1305/2013 i forhold til de samlede udgifter for landdistriktsudviklingsprogrammet (fokusområde 1A)	2014-2018			2,91	67,06	4,34
		2014-2017			2,79	64,30	
		2014-2016			1,98	45,63	
		2014-2015			1,19	27,42	

Fokusområde 1B							
FA/M	Målingindikatornavn	Periode	Baseret på godkendt (hvor relevant)	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Mål 2025
1B	T2: Samlet antal samarbejdsprojekter, som modtager støtte under samarbejdsforanstaltningen (artikel 35 i forordning (EU) nr. 1305/2013) (grupper, netværk/klynger, pilotprojekter...) (fokusområde 1B)	2014-2018			86,00	89,58	96,00
		2014-2017			83,00	86,46	
		2014-2016			49,00	51,04	
		2014-2015					

Fokusområde 1C							
FA/M	Målingindikatornavn	Periode	Baseret på godkendt (hvor relevant)	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Mål 2025
1C	T3: Samlet antal deltagere, som er uddannet i henhold til artikel 14 i forordning (EU) nr. 1305/2013 (fokusområde 1C)	2014-2018			34.703,00	555,96	6.242,00
		2014-2017			34.703,00	555,96	
		2014-2016			30.535,00	489,19	
		2014-2015					

Fokusområde 2A

FA/M	Målindikatornavn	Periode	Baseret på godkendt (hvor relevant)	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Mål 2025	
2A	T4: procentdel af landbrugsbedrifter med støtte fra et regionalt udviklingsprogram til investeringer i omstrukturering eller modernisering (P2A)	2014-2018	3,23	144,82	1,08	48,42	2,23	
		2014-2017	2,90	130,02	0,74	33,18		
		2014-2016	2,62	117,47	0,46	20,62		
		2014-2015						
	T-DK01a Antal job skabt ved grøn omstilling, ekskl. Leader (Antal job)	2014-2018						550,00
		2014-2017						
		2014-2016						
		2014-2015						
	T-DK02 Antal støttede projekter for erhvervsudvikling (artikel 14) og samarbejde om erhvervsudvikling (artikel 35) (Antal projekter)	2014-2018						167,00
		2014-2017						
		2014-2016						
		2014-2015						
FA/M	Outputindikator	Periode	Forpligtet	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Planlagt til 2023	
2A	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	136.282.557,82	98,51	54.971.038,57	39,73	138.349.725,00	
M01	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	4.187.195,04	49,32	7.528.718,51	88,68	8.489.924,00	
M01.1	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018			8.984.961,50	105,83	8.489.924,00	
M01.1	O12 - Antal deltagere under uddannelse	2014-2018			25.532,00	807,46	3.162,00	
M04	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	107.629.464,98	111,06	27.067.606,63	27,93	96.915.138,00	
M04	O2 - Samlede investeringer	2014-2018			84.629.299,58	25,57	330.975.701,00	
M04.1	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018			27.067.606,63	27,93	96.915.138,00	
M04.1	O4 - Antal støttede bedrifter/støttemodtagere	2014-2018			416,00	43,33	960,00	
M16	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	24.465.897,80	74,26	20.374.713,43	61,85	32.944.663,00	

Prioritet P4

FA/M	Måлиндikatornavn	Periode	Baseret på godkendt (hvor relevant)	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Mål 2025	
P4	T13: procentdel af skovbrugsarealer, der er under forvaltningskontra kter for at forbedre forvaltningen af jorden og/eller forhindre jorderosion (fokusområde 4C)	2014-2018					0,00	
		2014-2017						
		2014-2016						
		2014-2015						
	T11: procentdel af skovbrugsjord under forvaltningskontra kter for at forbedre vandforvaltningen (fokusområde 4B)	2014-2018				0,22	481,72	0,05
		2014-2017				0,12	262,75	
		2014-2016				1,39	3.043,57	
		2014-2015						
	T8: procentdel af skove/andre træbevoksede områder under forvaltningskontra kter for at støtte biodiversitet (fokusområde 4A)	2014-2018				3,03	627,33	0,48
		2014-2017				2,83	585,92	
		2014-2016				1,48	306,42	
		2014-2015						
	T12: procentdel af landbrugsjord, der er under forvaltningskontra kter for at forbedre forvaltningen af jorden og/eller forhindre jorderosion (fokusområde 4C)	2014-2018				8,95	77,05	11,62
		2014-2017				6,90	59,40	
		2014-2016				7,18	61,81	
		2014-2015				6,67	57,42	
	T10: procentdel af landbrugsjord under forvaltningskontra kter for at forbedre vandforvaltningen (fokusområde 4B)	2014-2018				8,76	70,85	12,36
		2014-2017				6,90	55,80	
		2014-2016				7,18	58,07	
		2014-2015				6,67	53,94	
T9: procentdel af landbrugsjord under forvaltningskontra kter for at støtte biodiversitet og/eller landskaber (fokusområde 4A)	2014-2018				11,41	69,20	16,49	
	2014-2017				9,89	59,98		
	2014-2016				9,44	57,26		
	2014-2015				9,43	57,19		
Antal investeringsoperat ioner inden for EU-prioriteterne om biodiversitet (4A), bedre vandforvaltning (4B) og bedre	2014-2018						2.907,00	
	2014-2017							
	2014-2016							
	2014-2015				80,00	2,75		

	forvaltning af jordbunden (4C) (Antal operationer)						
--	---	--	--	--	--	--	--

Antal projekter med støtte til økologiske investeringer (landbrug) (Antal projekter)	2014-2018					736,00
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015			50,00	6,79	
Antal projekter med støtte til økologiske investeringer (landbrug) (Antal projekter)	2014-2018					736,00
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015			50,00	6,79	
T-DK01 Procentdel af landbrugsbedrifter med støtte til investeringer, der støtter biodiversitet og/eller landskaber (4A) (landbrug) (%)	2014-2018			4,37	102,82	4,25
	2014-2017			3,31	77,88	
	2014-2016			2,00	47,06	
	2014-2015					
T-DK01b Antal job skabt ved grøn omstilling, ekskl. Leader (landbrug) (Antal job)	2014-2018					161,00
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015					
T-DK02 Procentdel af landbrugsbedrifter med støtte til investeringer, der forbedrer vandforvaltningen (4B) (landbrug) (%)	2014-2018			5,19	144,97	3,58
	2014-2017			2,33	65,08	
	2014-2016			2,00	55,87	
	2014-2015					
T-DK03 Antal investeringsprojekter, der støtter biodiversitet og/eller landskaber (landbrug) (Antal projekter)	2014-2018					2.003,00
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015			80,00	3,99	
T-DK03 Procentdel af landbrugsbedrifter med støtte til investeringer, der forbedrer forvaltningen af jorden og/eller forhindrer jorderosion (4C) (landbrug) (%)	2014-2018			2,70	257,14	1,05
	2014-2017			2,01	191,43	
	2014-2016			2,00	190,48	
	2014-2015					
T-DK04 Antal deltagere uddannet eller rådgivet (landbrug) (Antal deltagere)	2014-2018					5.538,00
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015					
T-DK05 Antal	2014-2018					736,00

	projekter med støtte til økologiske investeringer (landbrug) (Antal projekter)	2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015			50,00	6,79	
	T-DK06 Antal støttede ikke-produktive investeringer, der bidrager til at forbedre vandforvaltningen (landbrug) (Antal projekter)	2014-2018					326,00
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015			2,00	0,61	
	T-DK07 Antal investeringsprojekter, der bidrager til at forbedre vandforvaltningen (landbrug) (Antal projekter)	2014-2018					1.322,00
		2014-2017					
		2014-2016					
2014-2015				50,00	3,78		
FA/M	Outputindikator	Periode	Forpligtet	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Planlagt til 2023
P4	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	596.061.098,07	73,71	302.077.236,33	37,36	808.634.092,00
M01	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	8.099.392,13	63,65	6.629.763,40	52,10	12.724.107,00
M01.1	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018			6.629.763,40	52,10	12.724.107,00
M01.1	O12 - Antal deltagere under uddannelse	2014-2018			9.171,00	276,40	3.318,00
M04	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	129.556.235,24	44,87	57.189.629,14	19,80	288.767.302,00
M04	O2 - Samlede investeringer	2014-2018			55.866.514,63	15,59	358.336.369,00
M04.4	O3 - Antal støttede aktioner/operationer	2014-2018			863,00	33,83	2.551,00
M07	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	883.371,39	203,19	883.371,39	203,19	434.762,00
M07.1	O3 - Antal støttede aktioner/operationer	2014-2018					11,00
M08	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	30.058.948,34	71,57	27.078.200,72	64,47	42.000.000,00
M08.1	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018			24.181.491,52	60,45	40.000.000,00
M08.1	O5 - Areal i alt (ha)	2014-2018			3.164,92	42,48	7.450,00
M08.5	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018			2.896.709,20	144,84	2.000.000,00
M08.5	O3 - Antal støttede aktioner/operationer	2014-2018			364,00	153,59	237,00

M08.5	O5 - Areal i alt (ha)	2014-2018			17.860,45	4.788,32	373,00
M10	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	187.620.926,83	96,86	99.643.969,54	51,44	193.709.984,00
M10.1	O5 - Areal i alt (ha)	2014-2018			81.610,62	62,54	130.488,00
M11	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	238.274.096,45	89,16	109.675.839,10	41,04	267.257.531,00
M11.1	O5 - Areal i alt (ha)	2014-2018			42.088,84	860,36	4.892,00
M11.2	O5 - Areal i alt (ha)	2014-2018			188.964,78	49,84	379.179,00
M13	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018					13.423,00
M15	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	1.568.127,69	42,07	976.463,04	26,20	3.726.983,00
M15.1	O5 - Areal i alt (ha)	2014-2018			1.395,24	50,24	2.777,00

Fokusområde 5B								
FA/M	Målingindikatornavn	Periode	Baseret på godkendt (hvor relevant)	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Mål 2025	
5B	T15: Samlede investeringer i energieffektivitet (fokusområde 5B)	2014-2018	18.952.387,45	29,79	18.952.387,45	29,79	63.622.860,00	
		2014-2017	16.720.153,45	26,28	16.720.153,45	26,28		
		2014-2016	63.622.860,00	100,00	14.056.729,98	22,09		
		2014-2015	2.023.367,51	3,18	2.023.367,51	3,18		
	T-DK01c Antal job skabt ved grøn omstilling, ekskl. Leader (Antal job)	2014-2018						32,00
		2014-2017						
		2014-2016						
		2014-2015						
FA/M	Outputindikator	Periode	Forpligtet	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Planlagt til 2023	
5B	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	14.742.524,45	74,75	7.560.559,75	38,34	19.721.495,00	
M04	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	14.742.524,45	74,75	7.560.559,75	38,34	19.721.495,00	
M04	O2 - Samlede investeringer	2014-2018			18.952.387,45	38,44	49.303.738,00	
M04.1 M04.2 M04.3	O3 - Antal støttede aktioner/operationer	2014-2018			222,00	36,88	602,00	

Fokusområde 5C

FA/M	Målindikatornavn	Periode	Baseret på godkendt (hvor relevant)	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Mål 2025
5C	T16: Samlede investeringer i vedvarende energiproduktion (i EUR) (fokusområde 5C)	2014-2018	16.232.405,30	26,07	54.108.175,69	86,90	62.261.701,00
		2014-2017	16.232.405,30	26,07	54.108.175,69	86,90	
		2014-2016	53.800.000,00	86,41	22.892.452,52	36,77	
		2014-2015	1.741.433,57	2,80			
	T-DK01d Antal job skabt ved grøn omstilling, ekskl. Leader (Antal job)	2014-2018					71,00
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Outputindikator	Periode	Forpligtet	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Planlagt til 2023
5C	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	20.642.389,98	104,71	16.232.405,30	82,34	19.713.610,00
M04	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	0,00				
M07	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	20.642.389,98	104,71	16.232.405,30	82,34	19.713.610,00
M07.2	O3 - Antal støttede aktioner/operationer	2014-2018			15,00	83,33	18,00
M07.2 M07.3 M07.4 M07.5 M07.6 M07.7 M07.8	O2 - Samlede investeringer	2014-2018			54.108.191,69	82,34	65.712.034,00

Fokusområde 5D								
FA/M	Måлиндikatornavn	Periode	Baseret på godkendt (hvor relevant)	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Mål 2025	
5D	T18: procentdel af landbrugsjord, der er under forvaltningskontra kter rettet mod reduktion af drivhusgas- og/eller ammoniakudledni nger (fokusområde 5D)	2014-2018			0,28	66,87	0,42	
		2014-2017			0,20	47,76		
		2014-2016			0,19	45,38		
		2014-2015						
	T17: procentdel af storkreaturenhed e r, der er påvirket af investeringer i forvaltning af dyreenheder med henblik på en reduktion af drivhusgas- og/eller ammoniakudledni nger (fokusområde 5D)	2014-2018				1,71	44,04	3,88
		2014-2017				1,42	36,57	
		2014-2016				1,33	34,25	
		2014-2015				2,13	54,86	
	T-DK01e Antal job skabt ved grøn omstilling, ekskl. Leader (Antal job)	2014-2018						90,00
		2014-2017						
		2014-2016						
		2014-2015						
	T-DK08 Antal støttede ikke- produktive investeringer rettet mod reduktion af drivhusgas- og/eller ammoniakudledni nger (Antal projekter)	2014-2018						22,00
		2014-2017						
		2014-2016						
		2014-2015						
	T-DK09 Antal investeringsprojek ter rettet mod reduktion af drivhusgas- og/eller ammoniakudledni nger (Antal projekter)	2014-2018						740,00
		2014-2017						
		2014-2016						
		2014-2015				217,00	29,32	
FA/M	Outputindikator	Periode	Forpligtet	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Planlagt til 2023	
5D	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	45.018.189,96	62,03	21.666.789,40	29,86	72.571.270,00	
M04	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	43.560.718,07	62,42	21.666.789,40	31,05	69.785.993,00	
M04	O2 - Samlede investeringer	2014-2018			25.597.774,06	20,51	124.788.538,00	
M04.1 M04.3	O3 - Antal støttede	2014-2018			408,00	31,26	1.305,00	

M04.4	aktioner/operationer						
M04.1 M04.3 M04.4	O8 - Antal støttede storkreaturenheder	2014-2018			83.902,68	64,16	130.764,00
M10	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	1.457.471,89	52,33	0,00	0,00	2.785.277,00
M10.1	O5 - Areal i alt (ha)	2014-2018			7.393,57	66,71	11.083,00

Fokusområde 6B								
FA/M	Måлиндikatornavn	Periode	Baseret på godkendt (hvor relevant)	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Mål 2025	
6B	T23: Stillingskab i støttede projekter (Leader) (fokusområde 6B)	2014-2018			405,00	35,62	1.137,00	
		2014-2017			265,00	23,31		
		2014-2016			105,00	9,23		
		2014-2015						
	T22: procentdel af befolkningen i landdistrikter, der nyder godt af forbedrede tjenesteydelser/infrastruktur (fokusområde 6B)	2014-2018				5,61	110,94	5,06
		2014-2017				5,61	110,94	
		2014-2016						
		2014-2015						
	T21: procentdel af befolkningen i landdistrikter, der er omfattet af lokaludviklingsstrategier (fokusområde 6B)	2014-2018				54,10	106,34	50,87
		2014-2017				54,11	106,36	
		2014-2016				53,76	105,67	
		2014-2015				53,90	105,95	
FA/M	Outputindikator	Periode	Forpligtet	Udnyttelse (%)	Realiseret	Udnyttelse (%)	Planlagt til 2023	
6B	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	58.358.895,00	71,01	54.789.699,04	66,67	82.180.340,00	
M19	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018	58.358.895,00	71,01	54.789.699,04	66,67	82.180.340,00	
M19	O18 - Befolkning omfattet af lokale aktionsgrupper	2014-2018			2.353.520,00	106,34	2.213.227,00	
M19	O19 - Antal valgte lokale aktionsgrupper	2014-2018			26,00	100,00	26,00	
M19.1	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018			514.110,37	39,90	1.288.591,00	
M19.2	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018			48.602.148,90	68,92	70.516.277,00	
M19.3	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018			218.077,49	1.611,81	13.530,00	
M19.4	O1 - Samlede offentlige udgifter	2014-2018			5.455.362,28	52,65	10.361.942,00	

Dokumenter

Dokumenttitel	Dokumenttype	Dokumentets dato	Lokalt referencenr.	Kommissionsreference	Kontrolværdi	Filer	Sendt den	Sendt af
AIR Financial Annex 2014DK06RDNP001	Finansielle bilag (system)	27-08-2021		Ares(2021)5336529	1005038425	AIRfinancialAnnex2014DK06RDNP001_da.pdf	30-08-2021	nmortjak
Borgerresumé 2018	Sammendrag til borgerne	30-06-2019		Ares(2021)5336529	379509841	Borgerresumé 2018	30-08-2021	nmortjak

